Vlugschriften van het Comité Boemi Poetra

Nº. 2.

Mijmeringen van Indiërs

over Hollands Feestvierderij in de Kolonie

door

E. F. E. DOUWES DEKKER, TJIPTO MANGOENKOE-SOEMO en R. M. SUARDY SURYANINGRAT,

bij Besluit van 18 Augustus 1913 uit Indië verbannen.

Soerat-soerat ederan dari Comité Boemi Poetra

Nº. 2.

Gagasan Kaoem Hindia

tentang Permainan Pesta Kemerdikaän Bangsa Belanda di Djadjahan..ja

oleh

E. F. E. DOUWES DEKKER, TJIPTO MANGOENKOE-SOEMO dan R. M. SUARDY SURYANINGRAT,

dengan Poetoesan Tanggal 18 Augustus 1913 di boewang kaloear Hindia.

Druk van Drukkerij „De Toekomst", Schiedam.

— 1913. —

959.8.
EFE

MENJILID - MEMPERBAIKI BUKU
JAMIL
Kauman Wetan Gm. 1/90 Yogya

Disumbangkan kpd.
Musium:
"Dewantara Kirti Griya"

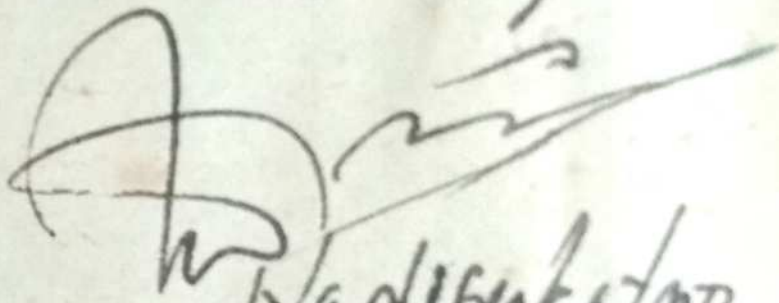

Nadisukatno
26-9-1983

Vlugschriften van het Comité Boemi Poetra

Nº. 2.

Mijmeringen van Indiërs

over Hollands Feestvierderij in de Kolonie

door

E. F. E. DOUWES DEKKER, TJIPTO MANGOENKOE-SOEMO en R. M. SUARDY SURYANINGRAT,

bij Besluit van 18 Augustus 1913 uit Indië verbannen.

Soerat-soerat ederan dari Comité Boemi Poetra

Nº. 2.

Gagasan Kaoem Hindia

tentang Permainan Pesta Kemerdikaän Bangsa Belanda di Djadjahannja

oleh

E. F. E. DOUWES DEKKER, TJIPTO MANGOENKOE-SOEMO dan R. M. SUARDY SURYANINGRAT,

dengan Poetoesan Tanggal 18 Augustus 1913 di boewang kaloear Hindia.

Druk van Drukkerij „De Toekomst", Schiedam.
— 1913. —

Wij doen niet mee. *)

Aan de Heeren
van de Commissie voor de Onafhankelijkheid.

Ik zou U willen vragen, gij heeren van de vaderlandslievende commissie, die zoo blaakt van feestijver: Waarom viert gij een vrijheidsfeest in ons land der verdrukte vrijheid? Hoe haalt gij het in uw hoofd zulke gevaarlijke feesten te organiseeren, welke ons zullen dwingen onze gedachten te doen verwijlen bij de perioden in de geschiedenis der volkeren, welke óók onvrij waren toen, maar zich losworstelden van het vreemde juk dat getorst moest worden, tegen wil en dank?

Gij doet zoo verkeerd, gij heeren van de commissie. En dan, hoe kunt gij verwachten, dat het volk zal medevieren uw hollandsch feest? Het is toch niet *ons* feest? Ziet, gij heeren der commissie, gij sluit immers zelf ons uit van uwe feesten? Wat denkt gij, dat diegenen, die gij besmet acht met vreemde smetten, straks zullen medegalmen, wanneer de champagne voldoende gewerkt heeft om hun het gevoel hunner waardigheid te ontnemen, uw van hatelijke hoovaardij zwellend volkslied, waarin gij u beroemt op uwe vermeende smetteloosheid? En die volbloed Indiërs dan, als ik mij aldus mag uitdrukken, zoudt gij meenen, dat zij wellicht, wanneer zij nadenken over dit feest, zich zullen scharen aan uwe zijde? Hoe zou dat mogelijk zijn, waar

*) Dit artikel werd geschreven in de maand Juli l.l., aan boord van de „TAMBORA", die mij van Europa naar Indië terugbracht. Het was bestemd voor „DE EXPRES". Wij vonden het echter beter het niet daar te doen verschijnen. Thans, nu men zulke vreemde dingen heeft zien gebeuren in verband met die laffe vierderij van onafhankelijkheidsfeesten in de kolonie, feesten die wellicht zullen moeten worden beschermd door bajonetten, — hoe teekenend! — wint het aan waarde, naar het mij schijnt.

toch dit feest voor hen zal zijn een herinnering aan uw vrijheid, welke slechts schijnt te dienen hun de vrijheid te onthouden, naar het woord van een gouverneur-generaal, dat Indië nimmer de onafhankelijkheid zal ontvangen van Holland? En dan, zijn juist niet deze Indiërs de oorzaak, in uw oog der vermeende smetteloosheid, nogmaals, van de besmetting der anderen? Weest toch verstandig genoeg, gij, heeren van de commissie, om te beseffen, dat uwe hoovaardij het ons onmogelijk maakt aan uwe feestvierderij deel te nemen, zelfs wanneer het hier niet gold het feest van onze meesters in een tijd, dat wij ons doordringen van het besef, dat wij te lang reeds onder meesters geweest zijn. Waarom viert gij geen waardig feest in uwe societeiten, in besloten kring, waar gij naar hartelust u bedrinken moogt aan goeden drank, opdat gij in zulke stemming des te eer dronken uitbrengen kunt op de waardigheid van uw vaderland, niet gestoord door onaangename uitroepen onzerzijds, wij! gij ons buitensluiten kunt; niet gestoord door een gesis wellicht als blijk onzer afkeuring; niet gestoord eindelijk door dezen of genen onzer, die de lust zou gevoelen — gelijk ik gevoelen zou — om het woord te nemen en uw feest- en drankstemming te verstoren door uitdrukkingen van verwijt en van tarting. En het zou u niet baten, wildet gij mij beletten te spreken. Anderen zijn er goddank reeds, die in mijn school zijn groot geworden, wanneer dan inderdaad *mijn* school deze school der vrijheid is.

Ja, heeren der commissie, waarom viert gij geen feest in eigen kring? In dien kring zou elk uwer althans zijn best kunnen doen te gelooven, dat Holland een periode van roem en glorie te herdenken heeft. Wij denken daar anders over. En wanneer uwe regeering vóórgaat in onverstand door zulke *volks*feesten te organiseeren en met geweld door te drijven, weest gij dan wijzer en corrigeert uwe overmoedige regeering.

Want gij kùnt geen *volks*feesten organiseeren, zelfs niet wanneer de onzen in duizenden uitkwamen om te gluren naar de meer of minder waardige wijze, waarop gij feest pleegt te vieren. *Wij* zijn het volk, verstaat gij, en zonder ons zou het u niet mogelijk zijn volksfeesten te houden. Uw aantal is te gering. Gij zijt het volk *niet*. Gij staat tegenover het volk en al uwe na-champagnale toasten op uw land doen bij ons, bij het volk, geen enkele snaar van medegevoel trillen. Bedenkt dat toch! Bedenkt, dat wij met gansch andere gevoelens vervuld gaan.

En wat verlangt gij toch, dat wij zullen herdenken en gedenken? Den tijd uwer onderworpenheid? Dat wij zullen naslaan de geschiedboeken om daaruit te leeren, hoe uw volk, een zwak, een klein volk, zich vrij maakte of juister vrij werd? Wij zullen dit, maar wij beloven u, al is ons aantal nog zoo gering, dat wij, echte Indiërs, aan uw feest niet zullen deelnemen. En waar blijft dan uw *volks*feest, wanneer uwe gezwollen feestvreugde geen weerklank vinden zal in onze harten?

Ik weet, gij rekent er op, en tot op zekere hoogte hebt ge daarmede gelijk, op die Indiërs onder ons, die geen gevoel van eigen waardigheid bezitten, die enkel om wat feestverzet zich zullen leenen tot het schenken van een instemmend koor aan uw zwakstemmig volkslied, en daarmede eigen verguizing zelf nog verder in de wereld zullen zingen. Gij rekent op de ellendigen onder ons, die in een glas alcohol hun verontwaardiging zullen verdrinken. Maar wat wint ge dan nog daarbij? De echte Indiërs slechts zult gij verbitteren, van u afstooten, nog meer van u vervreemden in deze tijden, dat gij ernstig waken moest voor het behoud van wat ge reeds zoo lang, reeds te lang, bezeten hebt.

Denkt niet, dat onze weerzin tegen uw volkslied, hetwelk uwe vermeende nationale smetteloosheid bezingt, kleinheid is. Wij willen dat lied van u niet medezingen. Wij lusten dat lied van u niet meer. Wij schamen ons, dat wij het te lang reeds verdroegen en wij hebben ons voorgenomen het niet meer te verdragen. Wij, Indiërs van gemengd bloed, willen het niet langer als een vertreding onzer heiligste gevoelens verdragen, dat gij onze moeders beschouwt als een besmetting van ons wezen. En de zuiverbloedige Indiërs, die andere, millioenen tellende Indiërs, die gij geheel en al uitgeschakeld hebt uit uwe volksgemeenschap, ook die wenschen niet mede te zingen een lied, dat hun als een rechtstreeksche krenking en kwetsing in de ooren moet klinken.

Gij, die meenen zult, dat het zoo erg niet is, dat een gevoel van eigenwaarde wordt vertreden, gij die wellicht maar matig bedeeld zijt met zulk gevoel, gij die daarom oordeelen zoudt dat klein is wat gij niet medegevoelt, omdat u grootheid allicht, neen zeker ontbreekt, zoudt *gij* willen medezingen een lied als het volgende b.v. dat wij zouden kunnen dichten:

Heft aan, wien oostersch bloed doorbruist
Met vuur'gen gloed het laffe vreemde haat,
Goddank, met 't kille noord niet meer gekruist,
Ons lied van eigen vrijheid, eigen staat.

Gij zoudt weigeren zulk een lied mede te zingen, hoewel het minder bombastisch klinkt dan het uwe, product van een tijd van verval in uw volk. Maar wij, die fijner zijn in ons gevoel dan gij, waarop gij gemeenlijk zoo smalend weet af te geven, wij zouden ons weerhouden van het dichten van zulke liederen, wijl wij niet gelooven, dat eigen grootheid wordt getoond door pogingen om anderen te verkleinen. Wij zouden het billijken in u, wanneer gij weigerdet zulke liederen mede te zingen. Welnu, doet ook gij aldus. Erkent, dat wij ook uw volkslied niet kunnen medejubelen. Kwetst ons niet in onze gevoelens. Veracht die Indiërs onder ons, thans uw satellieten, die in hun verguizing nog trachten zich voor te doen als te behooren tot uwe gemeenschap. Schaft af uw volkslied, dat in ons arm en onvrij vaderland geen volkslied is, maar een noodelooze en hatelijke hoovaardij op iets, waarop gij geenszins hoovaardig zijn kunt. Gij hebt schoone liederen. Zingt die! Al kunnen wij ook die niet medebrallen, zij zullen ons niet kwetsen, gelijk dat lied op „het nederlandsche bloed" dat „vrij is van vreemde smetten", een lied dat uw schoonheidsgevoel geen hulde brengt, noch in de bewoordingen, noch ook in de melodie, waarvan zelfs de straatorgels zich niet meer wenschen te bedienen.

En wilt ge ons klein noemen, daarom, dat wij uw volkslied verwerpen, dat van een ongehoorde onbeschaamdheid is in ons vaderland, dan zij het zoo. Wij hebben zelfs den plicht klein te zijn, wanneer dat moet.

Maar mijn parool aan mijn ware Indiërs is: *Wij doen niet mee!*

Gij echter meent te mogen lachen over dit parool, wijl het aantal der ware Indiërs nog zoo gering is. Dat is waar, maar er is een bijtende ironie in, gij heeren van deze commissie en van alle nog komende vaderlandslievende commissies, dat gij zelf door uwe schadelijke *nederlandsche* feesten van kolonialen overmoed en nationale hoovaardij ons aantal voortdurend zult doen toenemen.

Er zal een tijd komen, geve de macht die de geschiedenis der volkeren bestuurt, dat die tijd weldra daar zijn zal,

dat gij heeren der onafhankelijkheid, ons parool zoo zelfbewust als den klank van een aansuizenden geweerkogel zult vernemen: *Wij doen met u niet mee!*

D D.

Vrijheidsherdenking en Vrijheidsberooving.

Nogmaals wil ik schrijven over het honderdjarige feest van Nederlands Onafhankelijkheid. Ik heb dit reeds gedaan in de eerste brochure van het Comité Boemipoetra, voor welke handeling ik thans verbannen ben, trots alle negativiteit der beschuldiging van opruïing, doch dit mag voor mij geen reden zijn, om angstvallig in mijn schulp te kruipen en mijzelf den mond te snoeren, zoolang namelijk mijn beschuldiger in gebreke blijft, waar te maken, waarvan ik beticht ben geworden. Ik heb een memorie van verdediging moeten opstellen, en, dom genoeg, heb ik mij verdedigd, alsof het niet de plicht van het „gezag" was, te bewijzen, dat ik inderdaad schuldig was aan het mij ten laste gelegde. De justitie verbood mij in den vervolge dergelijke stukken van opruienden aard te schrijven, doch ik ben zoo vrij het verbod niet te aanvaarden, aangezien ik geen opruiende artikelen schreef noch schrijven zal. Bewijst, dat ik mijn volk heb opgeruid en straft mij.

Enfin, ik wilde nogmaals schrijven over het honderdjarig jubileum van Neêrlands Vrijheid, over de „onafhankelijkheidsfeesten", die de Nederlanders dachten te vieren in mijn niet-onafhankelijk vaderland. Werkelijk? Zullen ze nog die feesten durven houden daar in Indië, waartegen van de zijde der Indiërs zooveel oppositie gevoerd werd?

Ik weet wel, dat de landszonen thans niet meer moeten medebetalen, dat degenen hunner, die reeds half-gedwongen hun zuurverdiende centen hebben bijgedragen, hun „dermageld" hebben teruggekregen in alle stilte [1]), doch ik wensch meer te weten, ik vraag of de feestvierders zoo ongevoelig zijn, dat ze hun feestplannen verder doorvoeren, na al wat er gebeurd is in de laatste weken?!

Ze zullen nu wel met kriegelige nekken en jeukende

---

[1]) De subsidie's uit 's lands kas zijn echter ook uit de zakken der landszonen afkomstig. Nou ja, een aalmoes . . .

ooren hunne vrijheids-toasten houden, dat weet ik, en sommigen zullen als een kalkoen blozen, als er gejuicht wordt, terwijl velen thuis zullen blijven uit vrees voor denkbeeldige bommen en andere moordtuigen (immers zal het gansche feestgevier plaats hebben in het openbaar, ten aanschouwe ook van verbitterde Indiërs). Maar is het dan niet het verstandigst en in dit geval het veiligst, om de heele vrijheids-herdenkerij maar af te schrijven?

Men heeft de stem gehoord van het thans gewurgde Comité Boemipoetra, den eersten wanklank van het standpunt der feestvierders; wil men nu een tweeden, wellicht scherperen wanklank provoceeren? Men weet zeer goed, dat al zijn de leden van het „Landszonen-Comité" onschadelijk gemaakt, duizenden en nogmaals duizenden Indiërs in deze zaak hun ontevredenheid hebben betuigd aan de regeering, wat voor ons niets anders beteekent, dan dat ook geen hunner denkt mede te doen aan de semi-officieele feestvierderij. En de ontevredenheids-betuiging kwam niet alleen van Indiërs van gemengd bloed, maar ook van de andere groote groep der Indiërs, van de Javanen, die de echtgenooten van Douwes Dekker, Tjipto Mangoenkoesoemo en van schrijver dezes door financieelen bijstand in de gelegenheid hebben gesteld, hare mannen te volgen op hunne verbanningstochten.

Toen op verschillende plaatsen van Java feestcommissies gevormd werden, die hier en daar ook bijdragen vroegen van de inheemsche bevolking, en het Comité Boemipoetra daartegen zijn protest liet hooren, toen werd door de tegenpartij beweerd, dat de inlanders toch niet zouden geweten hebben, wat de Novemberfeesten te beteekenen hadden, als het Comité vd. hun de beteekenis ervan niet had uitgelegd. Men heeft ons dus euvel geduid, dat wij onzen landgenooten hebben uiteengezet, welke bestemming hun door de bestuursambtenaren gecollecteerde derma-gelden zouden hebben.

De massa mag niets weten, en wee hem, die het waagt, die massa kennis bij te brengen. Deze paradoxale waarheid vindt bevestiging in een bewering van den officier van justitie, dat het vlugschrift „Als ik eens Nederlander was" geen justitieële vervolging, laat staan een verbanning zou hebben veroorzaakt, was het artikel niet ook in de maleische taal geschreven.

Intusschen, de verbanning van drie Indiërs die in alle groepen van Indië's burgerij hun vrienden bezitten, heeft

heel wat stof opgejaagd. Door de uitzetting van die drie Indiërs uit hun geboorteland heeft de regeering zonder opzet propaganda gemaakt voor het protest van het Comité Boemipoetra. Daardoor alleen wordt nu in alle lagen der indische maatschappij meer dan het Comité had kunnen wenschen, besproken de November-feestvierderij, en als dan onze verbanning ter sprake komt, dan laat zich vanzelf een vloek of verwensching hooren, ten nadeele der onderscheidene feestcommissies en van Nederlands Vrijheid, die zich aldus uit.

Tallooze warme handen hebben de onze gedrukt, en als ik er aan toevoeg, dat daarbij ook vele blanke waren, dan pleit dat niet voor de populariteit der tegenpartij.

Thans zijn we reeds in September. Daar moet gewoekerd worden met den tijd, in alle kringen dienen we te propageeren tegen de feesten, die reeds in November gehouden zullen worden. Zijn we reeds overtuigd, dat onze Indiërs niet aan de pret zullen deelnemen, thans moeten wij bewerken, dat het feest in zijn geheel niet gehouden zal worden, omdat het ons, niet-vrije Indiërs, beleedigt.

Landgenooten, daar in het verre Oosten, doet wat ge kunt. Het feest mag niet doorgaan, laat u niet in uw aangezicht spuwen. Elk gedoe tijdens de feestviering zal voor U een moedwillige krenking zijn, zoo niet een vernedering of een negeering van uw volksrechten. Als straks in November de driekleur wappert, dan is dat voor u een herinnering, dat u geen eigen vlag bezit, die trots en fier kan wapperen naast die Neêrlandsche vlag. Als gij straks de volksliederen hoort, dan voelt gij, dat uw volk geen volkslied heeft, dat gezongen worden moet door andere natiën, die zich in uw land vestigen en daar feesten houden. Als gij de feestvierders hoort toasten op het welzijn van vele machtsbezitters, dan zult ge begrijpen, dat gij niemand hebt, waarop gij toasten kunt. En gij, broeders, Indiërs van gemengd bloed, kunt ge nog hooren het „Wien Neêrlands bloed", dat u vanzelf doet vervreemden van het zoogenaamd bloedzuivere ras der Nederlanders?

Zal in November het feest toch doorgaan?

Zegt „neen", Indiërs, en als uw protest toch geïgnoreerd zal worden wegens gebrek aan medezeggingsrecht aan uwen kant, dan.... Of neen, weest dan maar tevreden, dat gij u niet zonder tegenstand hebt laten vernederen. Blijft dan thuis gedurende de feestdagen, laat wierook en bloemengeur uw kamerlucht bezwangeren, komt aan des Meesters voeten

en brengt voor hem uwe klacht, want Hij zal U hooren en recht verschaffen.

En waakt! Onze tijd van feestviering komt ook. Laten wij bidden dat hij spoedig kome!

SUARDY SURYANINGRAT.

Golf van Bengalen
a/b s.s. „Bülow", 14 Sept. '13.

Wegen.

Luide klinkt de gong,
Met basstem verkondend
Des ridders Ki-Bastanoe's
Verheffing tot den rang eens wedana's.
Van waar toch wel die hooge eere?
Wijl hij een zwetser is,
En wijl zoo velen hem verachten,
Om zijn lonken met der blanken bestuur.
Vuige begeerte bezielt hem naar schitterend ambt.
En in 't eigen volk ziet hij slechts gemeenheid.
Gespannen wacht hij op den blanken landvoogd
En zijn anderen meester, den regent.

Vrije vertaling van een Soendaneesch kinderliedje.

Zooals door den vorigen schrijver, den heer R. M. Suardy Suryaningrat is gememoreerd, zullen in November a.s. in Indië groote feesten worden georganiseerd, om de honderdjarige vrijheid van Holland te herdenken en .... willicht ook aan de Indiërs te demonstreeren, hoe zoet het is, een vrij volk te zijn.

Het is een mooi idee. Wij kunnen ons voorstellen, dat men zich inspant, om genoemde feesten zoo goed mogelijk te doen slagen. Het is een nationale feestdag, en men zal in overeenstemming daarmede moeite noch kosten sparen, om de resultaten zoo goed mogelijk te doen zijn. Wat wij ons heel goed kunnen voorstellen ....

Dat wij, niet-vrijen, die feesten mede zullen vieren, komt door de overweging, dat wij ons „verheugen moeten met de blijden!" Immers, broeders! wij mogen niet verdrietig zijn, als onze buren, — hier in dit geval onze overheer-

schers, dus zij, die ons tot niet-vrijen stempelen, — de blommetjes buiten zetten; het zou getuigenis afleggen van onze slechte opvoeding.

Maar gelijk in het vlugschrift van R. M. Suardy Suryaningrat is gezegd, zouden wij als goede burgers dienen te protesteeren, als men voor die feesten, — die in den grond van de zaak voor ons een kaakslag moeten wezen, — de inlanders liet betalen. Hetgeen in het Malangsche gebeurde, waar de javaansche bestuursambtenaren zich beijverden om de beteekenis van de feesten aan Kromo duidelijk te maken.

Maar ach! wat zou een protest van niet-ambtelijke burgers kunnen uitrichten, als het gesteld wordt tegenover den invloed van zulke hooge machten als een patih en zijn medebestuurders? Onze invloed is klein, onze kracht gering, en dus moeten wij berusten in wat de patih van Malang en zijn ambtenaren goed hebben gevonden en verstaan!

Maar, broeders! mag dit? is het geoorloofd te zwijgen als het hart tot spreken dringt? Mogen wij lijdelijk toezien, als de laatste centen uit den zak van onze broeders worden gehaald ter ondersteuning van hen, die door ons, door ons zweet, door onzen arbeid, die centen zooveel beter kunnen missen?

Uw antwoord moet ontkennend luiden.

De tijden zwangeren van wijzigingen in de onderlinge verhoudingen der volkeren op aarde . . . .

De Indische Partij heeft bestaan, en zij bestaat nu nog. Groot is haar invloed geweest, onverbeterlijk haar leiding, doch wat is het resultaat van haar werk in de inlandsche gemeente? . . . .

Ik vraag mij af, in hoeverre de vrijheidsideeën ook zijn doorgedrongen tot mijn landgenooten . . . .

En nu wagen wij weder een poging, om den volkswil te kennen, om Jong Java op de weegschaal te brengen, om eens te weten te komen, hoe zwaar zij weegt, de jongere generatie, die door haar opleiding, door haar schoolbezoek enz. enz. toch moet weten, dat onze toekomst, ons aller wel en wee afhangt van ons zelven, van onzen ijver voor de algemeene zaak, die voor ons heilig moet zijn. . . . .

Ik zag een klein kind spelen op moeders schoot. De kleine kon nog niet loopen en werd in alles geholpen door moeder, die hem zoo van harte minde. Behoeften had het kind haast niet, en voor zooverre het ze had, zorgde moeder daar wel voor. Ik benijdde den kleine, die voor niets te zorgen had, *voor wien gezorgd werd.*

Ik zag het kind groeien. Na eenigen tijd deed het een paar kleine stapjes, trachtte 't het zonder moeders hulp te stellen, en spelenderwijs zocht het zijn eigen weg, voor zooverre het dan een eigen weg kon zoeken, die kleine. Moeder zag dien groei met welgevallen aan, en zelfs merkte ik, dat zij haar kleine aanmoedigde zichzelf te helpen....

Ik moet eenige jaren overslaan. Ik zag het kind spelen in korte broek en buisje. Het heeft moeder niet meer zoo noodig als vroeger, en zelfs zag ik het gebeuren, dat het iets deed, precies het tegengestelde, wat moeder haar kind op het hart had gedrukt. Het leek mij toe, dat het iets had gekregen van een eigen wil. Het was voor mij een openbaring!....

Wij zullen alweder eenige jaren overslaan. Tegenover mij zag ik een jongen man. Hij had reeds een klein kneveltje, waarvan hij met welbehagen van tijd tot tijd de puntjes opdraaide. Ik stelde mij aan hem voor; tot antwoord kreeg ik te hooren den naam van mijn kennisje van vroeger! Wat mijn aandacht trok, was, dat hij zijn moeder niet achter zich had loopen....

Ik zag hem een paar jaren later terug. Hij was chef geworden van de eene of andere zaak, welke, dat doet er niet toe. Maar nu, vertelde hij mij, zijn de verhoudingen omgekeerd. Als zijn moeder bij hem kwam, dan zorgde hij voor haar, terwijl zij hem in alles vrij liet. Hij mocht voor zichzelf handelen en beslissen, hij had niemands hulp noodig bij zijn zaken, zei hij mij....

Broeders! ik dacht aan onzen toestand....

Ik had een vergelijking noodig, om u duidelijk te maken, wat ik bedoelde. Mijn woordenschat schoot mij te kort, om alles wat ik voel, koud en verstandelijk aan u mede te deelen. Daarom was een vergelijking noodig; vandaar de geschiedenis van het kind hierboven aangehaald!....

Aldus wordt de verhouding van Nederland en Indië dikwijls voorgesteld. Het kleine verschilletje, dat Nederland niet hier is gekomen, om voor ons te zorgen, dat slechts handelsbelangen hem hierheen dreven, dat zullen wij dan maar verwaarloozen. Eveneens zal ik niet in rekening brengen, dat wij vroeger een volk van slaven waren— zie hiervoor de verkapte slavernij in de Vorstenlanden — en ook als zoodanig werden behandeld ....

Wij verdienden het wellicht, dat men over ons heerschte als overheerschers, en daarmee basta! ...

Een „ethische" wind woei over de Kamer van Nederland. En daardoor worden onze verhoudingen ten sterkste beïnvloed. Inderdaad wil nu Nederland voor ons zorgen, gelijk een ouder zorgt voor zijn kind, althans dat zegt men. Ik vraag mij af, zou het ons dan het leeren loopen niet aanmoedigen? zou het ons niet leeren, dat diegene het gelukkigst is, die voor zichzelf mag zorgen; dat het het hoogste goed is zichzelf meester te zijn?

Mijn kennis, de moeder, van wie ik u vertelde, deed zulks wel ten opzichte van haar kind . . . .

Wij zullen veel kans loopen om te vallen, wij zullen niet zoomaar direct onszelf kunnen helpen. Zeker! Maar hoe kon ooit het kind leeren loopen, wanneer de moeder het voortdurend op den schoot had gehouden.

In elk beschaafd land van Europa, met uitzondering van Rusland wellicht, heeft het volk veel te zeggen gekregen. Daar is de vorst er voor het volk, en niet omgekeerd, het volk voor de regeerende machten. Vandaar ook een behartiging van de belangen van het volk op zoo'n wijze, die ons zou kunnen doen watertanden.

Waarom is dat in *ons* land niet mogelijk? Waarom moeten wij op een dusdanige wijze geregeerd worden, dat niemand bevredigd kan worden?

Ik heb de maleische pers bestudeerd. Algemeen schijnt men het er over eens te zijn, dat de voorman, die de regeering over ons stelt, alles doet, behalve voor onze belangen op komen. Nergens blijkt van een arbeid te goeder trouw voor onze zaken. De regenten, misschien met een of twee uitzonderingen, zijn in den loop der tijden gedaald tot handlangers van de regeering, zoo niet van particulieren. Broeders! mag dit zoo maar?

Het gemis aan een behoorlijke vertegenwoordiging, van menschen, die, waar noodig, voor ons kunnen opkomen, het gemis van een instrument, waardoor ten onzen gunste kan worden hervormd of vervormd, de wet, waar deze in ons nadeel werkt, wordt hier en daar gevoeld als een misstand, als een overblijfsel van de gulden middeleeuwen, niet op zijn plaats in onzen tegenwoordigen verlichten tijd van „ethica, humanisme" enz, enz. Het feit, dat onze regenten lang niet alle behooren tot de élite van ons volk, is reeds een veroordeeling van het stelsel op zichzelf.

In sommige maleische bladen kan men lezen, dat artikel 69 van het regeerings-reglement behoort vervallen te worden

verklaard. Maar, broeders! in het belang van Nederland en zeker ook in het belang van de Nederlanders hier is behoud van dat artikel noodig; daarom laat men het kalm staan.

Zeker is dus, dat hier een misstand bestaat, en het zou niet voor ons pleiten, wanneer wij daarover zwegen. Wij hebben het tot vervelens toe gehoord, dat wij onze omstandigheden aan ons zelf hebben te wijten, dat wij zeker niet tot deze vernedering waren gekomen, wanneer wij van ons hadden durven afbijten. Welnu, wij zullen nu ook onze stem doen hooren!

Er zij een radicale verandering in de vertegenwoordiging van het volk. De regent, in de wandeling genoemd de voorman van de Javanen, is niet in staat gebleken om zijn plicht naar wensch te vervullen. En juist daarom moet hij zijn plaats inruimen voor menschen, die dat wel kunnen. Een kamer van vertegenwoordigers worde ingesteld, kiesgerechtigdheid worde ons geschonken, want aldus alleen hebben wij de beste waarborgen dat het land bestuurd wordt *ten bate van de inwoners van het land zelve*. Elk ander standpunt moet veroordeeld worden door alle nationalisten onder ons! . . .

Het land immers worde geëxploiteerd ten gunste van het volk, dat in dat land woont. Elke vreemdeling, die hier zijn brood komt verdienen, worde hier geduld, als hij zijn krachten schenkt aan dit land. Werkt hij echter in het belang van het land van zijn herkomst, dan is hij ook veroordeeld, zonder meer.

Dat moet het standpunt wezen van elkeen, in wien het rechtvaardigheidsgevoel niet verstikt is. Dat moet ook het beginsel wezen van elken volksman, die zich gewijd heeft aan den gezonden groei van zijn volk en van zijn land.

De beste waarborgen, dat het besturen van ons land volgens deze beginselen geschiedt, kunnen wij ons slechts verwerven, wanneer wij onze gekozen volksvertegenwoordiging hebben. Vandaar dat ik u toeroep: steun ons in ons streven; laat blijken, dat het wel en wee van ons land en volk u ter harte gaat!

Er zullen vele menschen gevonden worden, die met een zekere bedoeling, dan wel uit innerlijke overtuiging u zeggen, dat wij er niet rijp voor zijn! Een volksvertegenwoordiging zou voor ons wezen, gelijk voor een klein kind b.v.

een werkelijk rijpaard, het speeltuig anders voor volwassenen: het kind zou er van aftuimelen! . . . .

De suggestie heeft lang genoeg gewerkt, dat u er wel geloof aan hecht, vrees ik. Inderdaad hooren mijn broeders dagelijks dat zij voor niets geschikt zijn, inderdaad ondervinden wij in het ambtelijke, zoowel als in het particuliere, dat de Indiër tot een minderwaardig ras behoort; zoodat een behandeling gelijk een Europeaan die ondervindt, hem zeker over het paard zou tillen!

Heeft echter die suggestie nu niet reeds te lang geduurd? Dit vraag ik u broeders! Zelfkennis is schoon, bescheidenheid siert den man, maar toch geloof ik, dat het bewustzijn van uw eigen kracht, het weten dat u in staat is tot groote daden, wanneer deze van u geëischt worden, nog schooner is.

Broeders, nog eens! het is de suggestie, dat wij niets kunnen, die onze kracht breekt. Ik herinner er u aan, dat in Engeland in het jaar zooveel, liggende een paar eeuwen achter ons, de ontwikkeling zeker niet veel hooger stond dan bij ons nu, toen zij daar koning Karel I op het schavot om het leven brachten, en hun recht op eigen regeeren voor immer vastnagelden . . .

Trouwens, wij weten het, broeders! een paar onzer zijn dan toch wel rijp geworden, ook naar europeeschen maatstaf: zij hebben het groot-ambtenaars-examen afgelegd! Wij weten, dat van deze menschen, die zich er op toegelegd hebben, om mede hun volk te besturen, weder eenvoudig handlangers, geen voorgangers, zijn gefokt. Eén van hen is assistent wedana geworden, en tot bewijs, dat men voelt onrechtvaardig en onredelijk te hebben gehandeld, moge strekken, dat men hem een hooger salaris heeft gegeven, dan aan een assistent wedana toekomt. Hij is nu djaksa geworden, ook weder tegen een hooger salaris dan zijn collega's. . . .

Ons zelf besturen mogen wij nu ergo niet of nog niet. Dat is een onrechtvaardigheid van onze overheerschers, die zij nimmer kunnen loochenen. Onze rijp geworden landgenooten hebben nog steeds den vloek van hun geboorte te torsen. Als gij wilt wachten, totdat men ons een schijntje van zelfstandigheid *zal geven*, dat zult gij, vrees ik, lang moeten wachten! . . . .

Maar die plotselinge overgang zal een schok te weeg brengen, zal men u zeggen!

Daar ligt iets in die redeneering. Ik geef volkomen toe dat een schok het gevolg kan zijn van die rijp-verklaring

van ons. Maar, broeders! sla uw handboek der algemeene geschiedenis eens op. Wordt daarin niet vermeld, dat de ontwikkeling van alle volkeren op deze wereld ingeleid wordt door een schok? Is de mijlpaal van de historie niet telkens gebleken een radicale omwenteling van rotte toestanden, zooals wij die nu beleven?....

Neen, neen, ik voor mij vrees dien schok niet. Wij hebben hem van noode, om dezen Augias-stal gereinigd te krijgen. Donder en bliksem kunnen van nut zijn, om de atmosfeer te zuiveren. Zij zijn tijdelijk, en nog helderder en schooner zal de zon schijnen, wanneer het onweder voorbij is. Nog gezonder zal ons volk zich kunnen ontwikkelen, wanneer de belemmeringen, die het nog tegenhouden op zijn moeilijk pad, uit den weg worden geruimd.

Maar, in trouwe! ook ik ben niet zoo bloeddorstig, gelijk gij wellicht meenen zult. Ook ik wensch en hoop, dat langs lijnen van geleidelijkheid ons land zich kan verheffen uit het verval, dat nu zijn deel is.

Wat wij vragen zullen, is echter redelijk en *dient inderdaad om te voorkomen, dat donder en bliksem noodig worden.*

Ik dacht weder aan de moeder, die mijn klein kennisje aan de hand hield, toen het nog moest leeren loopen. . . .

Het comité leeft nog. Het zal alle krachten inspannen, om wat het zich voorgenomen heeft ten uitvoer te brengen. Tegelijkertijd is het de bedoeling te wegen, hoe zwaar Jong Java is.

Broeders! stelt ons niet te leur! Tj. Mk.

Neêrlands Onafhankelijkheid en de Viering daarvan in Indië.

I.

Is de bevrijding van het Fransche „juk" een feitelijkheid? — Onze lessen der Historie en de Feiten van den Dag.

Mijn lezers weten, hoe ik denk over het vieren van Nederlands onafhankelijkheid in de kolonie: dat zou een dòmheid zijn, een verkeerd begrijpen van wat het prestige verlangt. Nederland moet te midden eener *onderworpen*

bevolking niet pralen op *eigen* vrijheid. Zulke vrijheid, die de vrijheid van een ander niet mogelijk maakt, is niet bewonderenswaard. Wanneer een gouverneur-generaal zich gerechtigd acht om te verklaren dat het vrije Nederland aan de onvrije kolonie nimmer haar onafhankelijkheid zal schenken, dan moet het opkomen in de koppen van velen onzer, dat de onafhankelijkheid van Nederland een te *betreuren* feit is voor ons, wijl daardoor toch blijkbaar die gedachte van het nimmer schenken aan òns van dezelfde vrije onafhankelijkheid levend geworden is. En wij, Indiërs, wenschen niet mede te vieren iets, wat wij betreuren! Natuurlijk zal hier en daar om het feest zelf de bevolking uitkomen in feestdos. Misschien zal hier en daar onder ambtelijken invloed en pressie wat feest gevierd kunnen worden, maar de feeststemming zal er niet zijn kunnen in de harten van ons Indiërs, wanneer wij denken over de dingen om ons heen en het eigen lot. En waarvoor wordt dan door de regeering feest gevierd? Want het *is* de regeering die feestviert. De regeering zondert uit de belastinggelden der onvrijen, de sommen af, welke benoodigd zullen zijn voor de vrijheidsviering en reeds is te kennen gegeven, hoe de regeering gaarne zoude zien, dat daar, waar het bestuur een feest organiseert, dit zal plaats hebben na den dertienden November. Zelfs de datumbepaling is ambtelijk.

De regeering wil dus feest vieren. En om toch vooral te doen uitkomen, wat zulk een pralerij van den overheerscher in het land der overheerschten beteekent, wordt daarvoor geld getrokken uit de zakken der overheerschten. Dat is verdacht. En voor ons allerminst reden tot verheugenis. Het is even scheef als het subsidieeren van 't christendom met Islam-geld. Dat de overheerschers zich zelf het benoodigde geld bijeenbrengen! Wij zijn niet rijk genoeg om ook nog de kosten van hun feesten te betalen.

De denkende units onder ons, Indiërs, moeten zich voornemen *geen deel te nemen, in geen enkel opzicht, aan deze festiviteiten*, die een opgeschroefde vroolijkheid zullen moeten ten toon spreiden, die aan de Indiërs zullen moeten duidelijk maken, dat de overheerschers zich sterk gevoelen in een nationaal bewustzijn. De zooveel duizend Nederlanders willen dus, hoe ondoordacht, aan de tientallen millioenen onvrijen duidelijk maken, wat heerlijkheid een nationale vrijheid is. Dat is met recht spelen met vuur, ja meer, 't is tergen van vulkanen.

Wij, Indiërs, moeten rustig overpeinzen, wat deze onaf-

hankelijkheid van Nederland beteekent. Wij moeten beginnen met te begrijpen en te doorzien de voosheid in dit gansche gedoe. Nederland *is* niet vrijgekomen van het fransche „juk". De Hollanders zijn nog geheel en al onder den invloed eener fransche beschaving. Ik wil zoo dadelijk nagaan de historie van de vrijkoming van Nederland aan de heerschappij van den grooten Corsikaan. Maar ik wil er wel even reeds dadelijk op wijzen dat de fransche invloed nog voelbaar is, overal in het leven der hollandsche natie.

In één der haagsche straten, ik weet niet goed meer welke, zag ik voor een der winkelramen een vaderlandslievend muziekstuk aangekondigd. Het ding hing er publiek te trekken en was bestemd om bij de aanstaande vrijheidsfeesten, die men in Holland *niet* in November viert, ten gehoore te worden gebracht. Dit patriottische stuk hoopt de componist wellicht te kunnen doen worden een *volks*lied. Welnu, deze hollandsche schepping, bestemd om hollandsche volksvrijheid te verklanken aan luisterende hollandsche harten, dit typische vrijheidslied, dat wellicht uitjubelen zal de overloopende hartevreugde van den vrijen Hollander, aan het fransche „juk" eindelijk ontkomen, dit stuk is getiteld: „*Marche Patriotique*" . . . . [1])

Nu moet ge niet lachen en meenen, nu ja, zoo'n enkele! Want hier is niet te maken met een enkel feitje, op zich zelf staande. Ik meen, dat de *marche patriotique* hing voor de ramen van een hollandsche „*Librairie Française*" [2]). En de winkel daarnaast was de „*boutique*" van een „*coiffeur*" [3]). De andere zijde echter werd geflankeerd door een „*Magasin de fleurs*[4]). Terwijl aan de overzijde „*peinture moderne*" [5]) te bewonderen was. Vlak bij stonden eenige dametjes, weelderig voorzien van „*chichi's*" [6]) in haar keurige „*frisure parisienne*" [7]) de „*nouveauté's*" [8]) van een „*établissement pour dames*" [9]) te bewonderen, op welker ingangsdeur, ter aanmoediging van hollandsche aristocratie, geschreven stond: „*on parle français*" [10]). Het was daar een goede buurt. Wat verder werden „*Napoleon*"-sigaren aanbevolen, en naast dien winkel kon men keurige „*menu*"kaarten koopen met fransche inscripties onder fransche prentjes. Het was juist voor deze „*boutique*", [11]) dat ik een haagsche dame op de lieftalligste wijze een vriendin hoorde begroeten. „*Ah, ma chère c'est*

---

[1]) Fransch: = vaderlandslievende marsch. — [2]) Fransche Bibliotheek. — [3]) Kapperswinkel. — [4]) Bloemenwinkel. — [5]) Moderne schilderkunst. — [6]) Valsche krullen. — [7]) Parijsch kapsel. — [8]) Nieuwigheden. — [9]) Inrichting voor dames. — [10]) Men spreekt hier Fransch. — [11]) Winkel.

ravissant de te rencontrer. Quel heureux moment. Et, ça va toujours bien avec monsieur l'époux? Waarom zien wij u niet zijn vaak meer, *ma chère?* Ge moogt ons niet vernegligeeren." [12]) Het schenen wel fransche dames, die zich in het hollandsch oefenden. Beiden gingen druk pratend de „*Corbeille de Fleurs*" [13]) binnen, welke, zooals u weet, gelegen is naast het „*Petit Louvre*" [14]) aan de eene zijde, en naast het aardige „*magasin*", [15]) bekend als „*Au bon Marché*", [16]) aan de andere, terwijl daartegenover staat „*le Printemps*" [17]) waar nu juist alleraardigste „*étoffes modernes*" „*en vente*" zijn.[18])

Och, och, en dàt meent zich ontworsteld te hebben aan het fransche juk!

Mon Dieu, quel pauvre vanité de se composer des marches patriotiques! [19])

Wel, gelooft ook gij, lezer, dat de hollandsche natie thans is vrijgekomen van het fransche juk, de fransche overheersching? Het heeft er allen schijn van, dat de natie steeds meer verfranscht. En uit dien hoofde is er waarlijk geen aanleiding, te gelooven aan de noodzakelijkheid van een feestvierderij om de ontfransching als iets heugelijks te vieren. Blijkbaar heeft men niet anders dan met een zeker leedwezen de Franschen uit de Vrije Nederlanden zien trekken in 1813. In elk opzicht, in den dagelijkschen omgang van de toonaangevende nederlandsche kringen, in de kunst, in de lectuur, in het practische leven van alle dag, in de opschriften der winkels (en de winkeliers zouden daartoe natuurlijk niet overgaan, wanneer de natie van die fransche „chic" niet gediend ware), in dat alles vindt men den franschen geest, den franschen invloed terug in de Lage-Landen, zooals de vertaling is van Pays Bas! Wat zal men daar dan vrijkoming van de Fransche overheersching nog vieren als een blijmakende gedachte?

Het feestjaar 1913 viert de loskoming van fransche overheersching. Maar is Nederland ook dàn wel een vrije natie, niet gebukt gaande onder vreemde overheersching? De laatste verkiezingen zijn een strijd geweest tegen een zwartgeel blok. Maar èn het zwarte èn het gele hebben symboliek als overheerschende machten uit den vreemde in Ne-

— [12]) Ah, mijn waardste, dat is verrukkelijk je te ontmoeten. Welk gelukkig oogenblik! En het gaat nog altijd naar wensch met mijnheer den echtgenoot? [13]) Bloemenmand. — [14]) Kleine Louvre, naam van een winkel. — [15]) Magazijn. — [16]) Naam van een winkel = „In den goedkoopen winkel". — [17]) Idem = „In de Lente". — [18]) Moderne stofjes ten verkoop. — [19]) Mijn God, wat armoedige verwaandheid vrijheidsliederen te dichten!

derland. Hoelang heeft nu reeds Rome geregeerd in Nederland? En hoelang zal Rome nog altijd heerschen in de zuidelijke provincies? De godsdienst van de hollandsche natie, of ze dan ten slotte is roomsch of ontleend werd aan den vreemdeling Calvijn, is een vreemde godsdienst. De tijd van een specifiek hollandsche kunst is voorbij. Maar juist op het religieus en het artistiek gebied zou men den eigenaard willen zoeken. Op het gebied der boven wetenschap ten slotte toch zooveel hoogere intuïtie.

En nu dan zullen wij nagaan, wat de historie leert omtrent dat loskomen van onder het fransche juk.

De heldendaden waren geringe van de decadente nederlandsche natie om los te komen van den Overweldiger, die dan toch de eigenlijke bewerker is geweest van de nederlandsche éénheid, welke, vóór Napoleon, onmogelijk bleek. Als Nederland Nederland geworden is, dan heeft het dat aan Napoleon te danken. En er is geen enkel heldenfeit te memoreeren uit de dagen van 1813 om zóó verheugd te zijn thans over der voorvaderen roem.

Ik heb hier aan boord bij mij een kinderboekske slechts. „Vaderlandsche geschiedenis" van P. Louwerse. Zoo'n boekje is geschreven met de eenige tendenz de komende generatie critiekloos patriotisch te maken. Dit boekje is dus wel geschikt om er de geschiedenis van den besten kant te leeren kennen. Ik heb het noodig, omdat ik natuurlijk niet zoo geheel en al op de hoogte ben van deze periode in de geschiedenis van het nederlandsche volk, dat ik elk detail ervan zou kennen in chronologische volgorde.

Maar het lijkt mij nu wel heel nuttig, nu als het ware de regeering van dat nederlandsche volk in de koloniën ons *dwingt* òm er aandacht aan te wijden, na te gaan, *hoe* de Hollanders zich losmaakten van een vreemd juk.

Het is een oud boekje, dat ik bij mij heb. Van mijn lateren schooltijd. Er staat voorin een datum: 6 December 1893. Een geschenk van mijn moedertje met St. Nicolaas, omdat ik met mijn neus steeds in de historische boeken zat. Mijn toen toch reeds niet geheel critiekloos verstandje maakte bij verschillende passages aanteekeningen van misprijzing. Och, ik herinner me dat alles nog zoo goed. Natuurlijk ging mijn bewondering uit, in spijt van alle inpomping van vaderlandsliefde, naar den grooten Man van Europa, naar Napoleon. Dien bewonderden wij, dien vereerden wij, zooals ik hem nu nog vereer, maar heel anders. En ik vond

er niets te prijzen in dat de Hollanders zich losmaakten van het roemrijke Frankrijk. Nu ja, zoo oordeelde ik, ze moesten wat meer belasting betalen dan voorheen. Was dàt nu zoo erg? Dat kon ik, die de belastingkwestie alleen maar even aangeroerd hoorde als de biljetten door vader werden thuis gebracht, niet waardeeren. Een beetje meer belasting, wat zou dat? Men moest toch belasting betalen in een geordenden staat? Zoo vroeg ik me zelf af met de staathuishoudkundige wijsheid van een jongen in de derde klasse van een H. B. S., een wijsheid die ook later ons nog wordt voorgehouden, wanneer we man geworden zijn en weten dat tegenover belastingheffing een dure, dure staatsplicht staat van behoorlijke besteding der gelden. En dan, moesten de Hollanders niet blijde zijn te *mogen* behooren, tot het glorierijke Frankrijk? En moesten daarvoor niet met graagte belastingen worden betaald en andere offers worden gebracht?

Men leerde het immers ook òns wel, dat wij blijde moesten zijn te behooren tot Nederland? De Indiër moest immers met graagte belastingen betalen om te blijven behooren tot het staatsverband van de overheerschers? Dat werd ons immers methodisch bijgebracht? We wisten immers niet beter, of dat *was* zoo? Wanneer we al iets te hooren kregen van de koloniale geschiedenis, dan was het immers altijd met kunstmatig bijgebrachten weerzin over elke daad van schandelijke rebellie en nog schandelijker verraad, zooals elke bevrijdingspoging van den Indiër aan het nederlandsche juk werd geheeten? Als jongen begreep ik reeds niet, waarom het dan van den Hollander *wel* mooi was te hebben gerebelleerd tegen het fiere Frankrijk, waarbij de staat der Nederlanden was ingelijfd. Het is nu eenmaal kwaad, vrijheids-historie te leeren aan een volk, dat in onvrijheid moet leven, en dat geleerd wordt elke ontketenende gedachte een misdadige gedachte te oordeelen.

Het is inderdaad heel gevaarlijk aan een koloniale bevolking te leeren de vrijheidsgeschiedenis van andere volkeren, *zumal* van de overheerschers zelf.

Wij, warmbloedige, temperamentvolle knapen, die indolent geheeten worden door lieden met veel minder temperament en veel minder vuur en veel minder hartstochtelijke neigingen — hoe vreemd toch eigenlijk? — wij stonden met onze sympathieën onbewust aan de zijde der Franschen. Evengoed als wij toen ook stonden uit nietbegrijpen nog

van verhoudingen, aan de zijde van de overheerschers in het eigen land, die immers zooveel goeds brachten. . . .

Later, als men rijper wordt in zijn denkèn, wanneer men oordeelen gaat over vrijheidsbestrevingen en het schoone gaat zien van *elke* poging tot bevrijding, ja, later wordt dat anders. Later gaat men inzien dat de Hollanders inderdaad een hoog recht daarop hadden zich los te maken van den Overweldiger, aan wien het toch zoo heel veel te danken had, niet het minst de volkseenheid, welke niet bestond vóór de napoleontische overheersching van Holland. Later gaan dan ook de koloniale gedachten zich wijzigen. Later gaat men begrijpen, dat de koloniale bewoners er een *even heilig recht* op hebben zich los te maken van het moederland, dat nog veel méér belasting vraagt, nu al tientallen van jaren, dan Napoleon ooit vroeg van den Hollander. Later gaan de sympathieën zich verplaatsen. Dan zijn die niet meer zoo onverdeeld aan de zijde van den geweldigen beheerscher der Franschen. Staat men met zijn wenschen aan de zijde van de nederlandsche, toen nog zoo kleine natie, die zich poogde los te worstelen uit den greep van den franschen adelaarsklauw. Later gaat men ook begrijpen dat men als zedelijk-denkende met zijn sympathie behoort te staan aan de zijde van den inlander, van den *Indiër* in het algemeen, om dat ongunstige woord: „inlander" zoo min mogelijk te gebruiken; tegenòver de overheerschers, in spijt van alle reden, als die er is, tot dankbaarheid.

Ontwikkeling in de kolonie is zoo gevaarlijk en het leeren van „vaderlandsche" geschiedenis, die geen geschiedenis is van ons vaderland, is zoo gevaarlijk voor de overheerschers, die wenschen dat wij kunstmatig den overheerschers vriendschappelijke tendenzen zullen doen binnensluipen in ons gemoed.

Alleen eerlijke, zelfstandig denkende, onafhankelijk voelende kolonisten zien de valschheid en de onwaarachtigheid van dergelijke gevoelens wel, wanneer de jaren klimmen en dan . . . . dan komt de groote débâcle in de geestesverhoudingen. Dan schudt men die nachtmerrie van zich. Dan ontplooit men in stilte reeds de vaan der eigenheid. Dan schaart men zich aan de zijde van hen, die zich eenmaal ook zullen gaan losmaken van overheersching en inlijving, gelijk het hollandsche volk deed in 1813.

O, het is heel gevaarlijk in een hollandsche kolonie hollandsche historie te leeren. Vooral als die historie goed

geleerd wordt. En het hollandsche onderwijs is goed. Althans het onderwijs dat ik genieten mocht, zoo weinig ver dan als het ging, was goed. Ik heb daar heel veel uit geleerd.

II

Een gecritiseerd Overzicht van de Gebeurtenissen van 1813. Wat echter leeren wij, Indiërs, daarvan?

En nu dan de geschiedkundige feiten.

In den winter van 1794 kwamen de Franschen Holland binnen. De oorlogswisselingen hadden het noodwendig gemaakt, dat de zoogenaamde Vereenigde Republiek die alles behalve vereenigd was, onder fransche overheersching kwam.

De zeker niet superieure Oranjetelg, Willem V, week uit. De zoogenaamde „patriotten" in Holland wenschten den stadhouder niet meer. De degeneratie was eigenlijk ook al te zeer duidelijk geworden. In stede van den kranigen Willem III, koning van Engeland, nu de zwakke vijfde Willem. Gemalin en kinderen waren reeds naar Engeland gezonden. Den 18en Januari 1795 ging hij zelf van Scheveningen scheep. Een aardige bizonderheid *en passant* [1]). De scheveningsche visschers, behoorende zoogenaamd tot de keezen, de Oranjeklanten, vroegen den prins: „vadertje, vadertje, ga je ons nu verlaten?" Het vadertje trapte echter bij het naar boord gaan van de visscherspink, die hem overbrengen zou, op de uitgestalde schol" en daar de visch ook in die dagen reeds duur betaald werd, riep men hem toe met driftige beleefdheid: „Zeg er 's, trap niet met je Oranjevoetjes op onze schol". Dat was teekenend. In dergelijke oogenblikken zijn dergelijke van kalme nuchterheid getuigende uitdrukkingen, die geen overmaat van liefde toelaten, wel zeer teekenend.

De patriotten, zij die vooruit wilden, die niet langer zich tevreden stelden met de toestanden van den dag, deden de Franschen binnenkomen in Holland. Men achtte het toen geenszins, dat zij wel overwogen, een overheersching, een juk. Integendeel, men vertrouwde dat de Franschen als de bevrijders kwamen en inderdaad werden zij als bevrijders welkom geheeten en danste men om den vrijheidsboom. Wanneer men later, heel veel later, de nederlandsche geschiedenis nagaat en bestudeert, begrijpt men ook wel dat de Franschen inderdaad bevrijders waren. De fransche over-

[1]) In 't voorbijgaan.

heersching schonk aan de Hollanders een deel terug van de sedert lang verloren energie en daadkracht. De verschillende staten, die te zamen de hollandsche republiek vormden, stonden eigenlijk even ver van elkander af als de Noord-Chineezen thans van de zuidelijken. Dat bleek ook wel, toen er een nieuwe staatsregeling voor de vereeniging van de verschillende staten moest worden ontworpen. Van eensgezinden arbeid op het staatkundige terrein wilde men aanvankelijk niet weten. De verschillende staten wenschten eigen rechten en voorrechten niet prijs te geven. De schuld van de staten kon men maar niet in één nieuwe republiekschuld converteeren. Napoleon, de verpersoonlijking van al wat energisch was, maakte ook hieraan een eind. Korte metten werden den twistenden, krakeelenden Hollanders voorgeschreven. Zij hadden zich nu te onderwerpen aan de staatsregeling door Schimmelpenninck te Parijs op last van den keizer opgemaakt. Met geweld moest Napoleon de eenheid van de nieuwe republiek doordrijven. Anders waren de Nederlanden ook nu nog altijd geen Nederlandsch Koninkrijk geweest. Daar rust een enorme schuld van dankbaarheid op de Hollandsche Natie jegens den zoogenaamden Overweldiger. Napoleon is de man geweest en niemand anders, die de onder elkander eeuwig strijd voerende Hollanders tot één volk heeft gemaakt.

Ik zal niet nagaan de moeilijkheden met de invoering der nieuwe regeering van de Bataafsche Republiek. Het ging maar immer niet. En toen Napoleon den tijd gekomen achtte, om de Nederlanden in te lijven bij het fransche keizerrijk, gebeurde dit ook. Niet echter dan nadat de Hollanders jegens Koning Louis, broeder van Napoleon, die Schimmelpenninck den eersten en laatsten president, kwam vervangen en die van de Bataafsche Republiek een koninkrijk moest maken, een plicht van groote erkentelijkheid op zich hadden genomen. Deze fransche koning over de hollandsche natie was een goed en welwillend koning. Toen hij niet meer wilde regeeren naar het dictum van Napoleon, trad hij af. Hij wilde de Hollanders niet tyranniseeren. Hij had het volk er lief gekregen en wilde een koning zijn en geen vertegenwoordiger van Napoleon. De abdicatie van koning Lodewijk was Napoleon echter in het geheel niet naar den zin. En de inlijving der Nederlanden bij het grondgebied van het fransche keizerrijk werd er waarschijnlijk wel een weinig door bespoedigd.

De Bataafsche Republiek had opgehouden te bestaan. Het

koninkrijk der Nederlanden had opgehouden te bestaan. Holland werd verdeeld in negen departementen, elk onder een prefect. De Lage Landen aan de Zee waren fransch territoir geworden. De fransche wetgeving, mutatis mutandis, werd ingevoerd. De Nederlanden kregen fransche bezetting te onderhouden, hadden eigen contingenten troepen te leveren voor de eeuwige oorlogen van den franschen keizer, de conscriptie werd ingevoerd, de belastingen moesten verhoogd, de Hollanders hadden inderdaad te voelen den druk van een ijzeren hand. En toch, deze periode van achttien ongelukkige jaren was een schakel in de opwaartsche ontwikkeling van het nederlandsche volk.

Wat was het hollandsche volk geworden? Koning Lodewijks woorden teekenen wellicht ten duidelijkste, *wat* het geworden was. Toen de koning naar Parijs was ontboden, om Napoleon tekst en uitleg te geven van het wederstreven zijner bevelen, werd hij door den voorzitter van het wetgevende lichaam, Mr. J. van de Pol, met de woorden uitgeleid: „De Voorzienigheid, die het land zoo dikwerf wel deed, zegene de pogingen, die door Uwe Majesteit worden aangewend. Zij doe U eenmaal getuige zijn van dien voorspoed, dien Uw edel hart zoo innig wenscht daarin te vestigen. Zij geleide, en hier, Sire, vereenigen zich de hartelijkste wenschen van ons en van geheel uw volk, Zij geleide spoedig in ons midden terug een Monarch, dien wij als onzen Koning eerbiedigen en als onzen Vader beminnen."

De Hollanders hadden koning Lodewijk inderdaad lief gekregen. En daarom mag ik een beroep doen op zijn wrevelig en kregelig antwoord, toen de Hollanders maar voortgingen met „gehoorzamen" aan Napoleon en hem vroegen, wat te doen: „Het is aan u te weten, wat er gedaan moet worden. Thans is het oogenblik gekomen, dat de Hollanders toonen moeten, dat ze van hunne voorvaderen nog niet verbasterd zijn".

Dat waren ze echter wel. Ze wàren verbasterd. Ze dòrsten niet meer. En toen koning Lodewijk aftrad, toen Holland werd fransch grondgebied, toen deden ze niets, om dat onheil te voorkomen.

De hollandsche vlag was van Europa's grondgebied verdwenen. Holland was uitgevlakt.

Napoleon had geld noodig voor zijn oorlogen en zijn onderdanen werden zeer zwaar belast. De Hollander moest een gemiddelde belasting betalen van 17 gulden per hoofd. Dat is heel veel. Maar och, de Indiër betaalt heel veel

meer belasting aan het overheerschende moederland. . . . . Wanneer wij gingen vergelijken . . . . zou dat den Hollanders aangenaam zijn? Het staat er zoo dom in het boekje van Louwerse: „Zoo Napoleon ooit iets gedaan heeft, dat duizenden en duizenden tegen hem in het harnas joeg, dan waren het wel de maatregelen, die hij nam omtrent de tabak, waaraan de Hollanders zoo gehecht waren". Mijn schooljongens-critiek plaatste hierbij de ironische opmerking: „Nog meer dan aan de nationaliteit?" Ja, wàs het niet zoo? De tabak werd duur en dat werd onduldbaar gevonden. Maar dat Holland niet meer bestond, en dat de Hollanders waren geworden Franschen, dat de fransche scholen reeds begonnen aan het wegwisschen van de natie, die toch een roemrijke historie achter zich had, dat verdriette lang niet zóó, als de verduring van tabak, waaraan men „zoo gehecht" was. Nog veel meer dan aan de Hollandsche eigenheid. Wie weet wat er geschied zou zijn met Nederland en dus ook met de nederlandsche koloniën, die in dezen tijd in engelsche handen waren, indien Napoleon géén belasting op tabak had geheven. Dan waren de Hollanders wellicht geheel verdwenen. Het lot van een natie hangt toch wel van heel weinig af. Dat van de hollandsche van belasting op tabak.

Toen Napoleon en zijn gemalin te Amsterdam kwamen, juichte en jubelde het hollandsche volk, wanneer men althans geloof schenken mag aan de hollandsche dagbladen van dien tijd. Maar dat mag men misschien niet. Die pers zal wel, evenals in onze dagen, geweest zijn een geldonderneming en geen nationale onderneming. En het was natuurlijk verstandig in die dagen om den gevreesden keizer de schoenzolen te likken. Doen niet ook bij ons nog altijd lafhartige Indiërs hetzelfde?

Maar tegen eigen wenschen in, dan wel voortgedreven door de gebeurtenissen van den dag werd Holland weder bevrijd van de fransche overheersching. Zeker, ik laat alle eer aan mannen als Van Hogendorp, Van der Duyn van Maasdam, Van Limburg Stirum, Repelaer van Driel, De Jonge, Changuion, Van der Hoop, Bentinck tot Buckhorst, Kemper, Falck e.a., die eigenlijk *en petit comité*[1]) de gelegenheid hadden aangegrepen om Holland weer Holland te doen zijn. Maar toch, wat waren ten slotte hun heldendaden? Dat zij op 15 November 1813 te Amsterdam en twee dagen later te 's Gravenhage met Oranjestrikjes door de straten kwamen

[1]) In klein comité.

loopen. Men bedenke: Napoleon was geslagen uit Rusland gekomen. De verbonden mogendheden zaten den reus op de hielen. Het kometengeschitter van den franschen keizer liep ten einde. Zelfs al hadden de Hollanders zelf niets gedaan, zouden de Franschen wel hebben moeten wegtrekken en hadden de mogendheden het koninkrijk wel waarschijnlijk weder ingesteld. Men overdrijve in een tijd van afwezigheid van heldendom, de kleine daden van de beste vaderlanders niet!

Holland heeft zijn onafhankelijkheid niet teruggevochten. De omstandigheden waren het, die Holland weder een onafhankelijk koninkrijk maakten. De knecht werd vrij, omdat de meester viel. Dat was de verdienste van den knecht niet. Zooveel althans niet, om nu in de kolonie, ten nadeele van de beurs der onvrijen, feest te gaan vieren over het heldhaftig voorgeslacht van 1813.

Dat is de historie, heel in het kort verteld. Maar de methoden van de Oranjemannen mogen voor ons nog wel interessant zijn. De regeering dwingt ons, nog eens, om onze gedachten te doen verwijlen bij deze periode van Hollands historie. Welnu, wij *zullen* er ons mede bezig houden. *Hoe* hielpen de Oranjemannen dan mee aan de vrijmaking van Holland?

Napoleon had van de zeven verschillende gewesten en staten één land gemaakt, onder één wet, in de handen van één en denzelfden regeerder. Napoleon had ook begrepen dat de hoogescholen in Holland gevaarlijk zouden kunnen worden voor de rust in het ingelijfde gebied en op die van Leiden en Groningen na, die nog door trucks in het leven hadden kunnen blijven, had hij den Hollanders het Utrechtsche hooger en zelfs veel middelbaar onderwijs ontnomen. De goede menschen in Holland doen ten aanzien van ons niet anders. Ook wij mogen ons hooger onderwijs niet hebben. Dezelfde redenen werken.

En het was nu ook met behulp van de krachten aan de hoogere onderwijsinrichtingen in Holland, dat de vaderlandsche deugden weder werden wakker geroepen. Hoogleeraren, geestelijken en onderwijzers begonnen den geest van verzet aan te kweeken, en dat wordt thans met dankbaarheid en hulde herdacht. Natuurlijk moet de prediking van zulk verzet geleidelijk gaan en lang aanhouden. Die verzetsgeest moet doordringen. Wie dus naar vrijheid streeft, bedenke dit recept van een voortdurende en langzame en

geleidelijke, maar nimmer eindigende propaganda. Dan kwamen de heeren bij elkander, die ik u even noemde. Zij waren eigenlijk samenzweerders. Zij kwamen des nachts bij elkander ten huize van den heer Repelaer van Driel. Toen de (fransche) prefect — hij was een Belg — onraad bespeurde, — het was kort voor de nederlaag van Napoleon bij Leipzig, — werd hij door een vertrouwd politieambtenaar misleid. Deze politieman heette Ampt. Hij schond in hem geplaatst vertrouwen. Maar men diene deze dingen in het juiste licht te zien. Het was niet slechts rechtvaardig dat hij dit deed. Hij zou een lafaard geweest zijn, wanneer hij anders had gehandeld. En terecht wordt in de hollandsche historie deze man om zijn vaderlandsche deugd geprezen. Men herinnere zich deze dingen bij gelegenheid.

Toen Napoleon geslagen was bij Leipzig, meenden de samenzweerders den tijd gekomen om de omwenteling te beginnen. „Ieder der verbondenen", lees ik bij Louwerse met een onverantwoordelijke lichtzinnigheid aldus methoden van oproer mededeelende en zelfs aanbevelende! — „koos vier vrienden en dezen deden op hun beurt hetzelfde, echter zoo, dat geen van hen den ander kende; daarmede werd voorkomen, dat al viel de een of ander in handen der politie, aan verdere persoonsontdekking de weg afgesneden was (moet zijn: „openstond". DD.) Men verplichtte zich om op het eerste sein, zoo goed gewapend een ieder kon, te verschijnen waar men opgeroepen zou worden. Het was van veel belang dat de Scheveninger reeder Pronk zich met zijn vaartuigen en schepelingen ter beschikking van het verbond stelde."

Nogmaals, het is onverantwoord om dergelijke zaken te leeren in een kolonie, die al heelemaal niet meer tevreden is met . . . vele dingen.

Men doet dat dus zóó, samenzweren? Komaan, komaan, dat is heel interessant, waarlijk heel interessant . . . .

Maar het was niet genoeg. Ook het leger, dat trouw schuldig was aan den keizer en dus verraad zou plegen, wanneer het dien eed schond, moest op de zijde der patriotten komen. Gelukkig, zeg ik, begreep de „nationale garde" dat er zelfs nog een plicht uitgaat bòven dien van het houden van een eed aan een meester, namelijk de heilige plicht der vaderlandsliefde. Wanneer het vaderland roept, moet de burger bereid zijn. Dan *moet* al het andere wijken!

Zoo begreep het ook de nationale garde, en het kostte

weinig moeite aan den commandant, kolonel J. van Oldenbarneveld, genaamd Witte Tullingh, die eveneens trouw gezworen had aan den keizer, den wettigen en wettelijken meester, om drie honderd man voor de bevrijdende zaak te winnen. En hij deed dat met zooveel loos overleg, dat de prefect hem tot het laatste oogenblik vertrouwde. Zie, dat is dus ook een aanwijzing. Het leger, uit de nationale elementen bestaande, moet gewonnen worden en wanneer in zulk een leger, meer dan minderwaardige huurlingen zijn, dan kan het een vaderlandsch beroep ook geen moeite kosten de soldaten te doordringen van het besef, dat er, vóór de trouw aan den wettigen en wettelijken souverein, is de trouw aan het vaderland. Wat geheel in overeenkomst is met het hollandsche deugd-recept.

O, het is heel, heel gevaarlijk voor een koloniale regeering en koloniale onderdanen er toe te dwingen, als het ware met hun gedachten te verwijlen bij de wijze, waarop de moederlandsche zonen zich losworstelden van een vreemd juk.

Toen men dan zoover was, werd de rest gemakkelijk. Daar de Franschen bovendien uit zich zelf al wegtrokken uit Holland, de fransche ambtenaren en hun gezinnen eerst, en toen ook de fransche bezettingen, was het pleit weldra beslist. Nagenoeg zonder één enkel schot en zonder één druppel bloed, goddank, werd Holland weder vrij van de fransche overheersching in staatkundigen zin.

Dat was de geschiedenis van 1813. Ik weet niet of het inderdaad wel zoo nuttig was om deze toch weinig roemrijke periode in het moederland zoo op te blazen tot een heugelijk feit van nationale feëstviering, deels op onze kosten.

Wij leeren een hoop uit de geschiedenis. Maar dat geeft ons geen reden tot feestviering, wel enkel tot in ons zelf gekeerde overdenkingen. En ik beveel al mijn Indiërs aan, zich geheel en al te onthouden van deelneming aan dit festijn van hedendaagsche koloniale overmoedigheid.

Mijn collega's in de maleische pers beveel ik hartelijk aan, deze artikelen vertaald over te nemen.

Het lijkt mij waarachtig nog in het *hollandsche* belang zelf, om de feestvierderij van de moederlandsche onafhankelijkheid niet te doen slagen op het koloniale gebied, dat volgens een gouverneur generaal nimmer van het moederland de onafhankelijkheid, dat is de vrijheid, zal verkrijgen; een gebied welks bewoners méér belasting te betalen heb

ben dan de Hollanders onder het bewind van Napoleon, en óók in betrekkelijken zin méér; een gebied waar niet enkel van tabak, „waaraan men zoozeer gehecht was", maar ook van andere producten van dagelijksche levensnoodigheid zware, veel te zware belastingen moeten worden opgebracht. . . .

Beter dan feesten mee te vieren, die ons, Indiërs, geen feesten mogen zijn, is het, te huis stille de geschiedenis van de bevrijding van onvrije volkeren te bestudeeren.

D D.

a/b s.s. „Tambora".
Midden Juli 1913.

Kami tida toeroet. *)

Kepada Toewan-toewan Commissie.

Hendaklah saja menanja pada toewan[2] commissie jang begitoe tjinta pada tanah ajernja, jang sangat bergirang-girang akan pesta: mengapakah kamoe-orang merajakan kemerdikaän di tanah kami jang tida merdika? Begimanakah kamoe berani mengadakan pesta, jang seolah olah memaksa pada kami akan mengoelilingkan fikiran kami pada zaman zaman dalam riwajat-bangsa, waktoe bangsa[2] itoe beloem merdika, tetapi kemoedian melepaskan dirinja dari koeng-koengannja?

Itoelah salah sekali, toewan[2] commissie! Bagimanakah kamoe dapat mengharap, jang ra'iat akan toeroet merajakan pesta Blanda itoe? Apakah itoe pesta kami? Bolehkah kami nanti toeroet bersoeka soeka? Apakah kamoe, hé, toewan[2] commissie, kira, jang nanti orang[2] jang „bertjampoeran darah" itoe, djikalau di medan keramaian mereka soedah mabok dari champagne dan soedah melempar kebadjikannja, jang orang[2] itoe akan toeroet njanji lagoe-bangsa Blanda, dimana kamoe orang menjeboetkan dengan tida njata, bahwa kamoe tiada bertjampoeran darah? Dan Indiërs, jang tida bertjampoeran darah, ja'ni anak negri, kirakah toean[2] jang mereka itoe akan toeroet berpesta? Bagimanakah itoe bisa, sedang pesta ini hanja hendak mengingatkan pada Boemipoetra, jang kamoe bangsa merdika,

*) Karangan ini, begitoe djoega karangan pengabisan, soedah saja toelis dalam boelan Juli di kapal „TAMBORA", waktoe saja poelang dari Europa ke Hindia. Sebetoelnja kedoea peroendingan itoe hendak saja moeatkan dalam soerat-kabar „DE EXPRES". Akan tetapi tiada djadi, sebab menoeroet fikiran saja, karangan[2] itoe sekarang lebih berharga, oleh kerna kita telah mengatahoei, bila ada beberapa hal soedah kedjadian lantaran maksoed permainan pesta, jang tida patoet itoe, pesta mana barangkali haroes didjaga dengan sendjata[2] bajonet — o, terlaloe! —

lantaran mana kamoe tiada memberi kemerdikaännja boemipoetra, itoepoen menoeroet perkataän seorang goepernoerdjendral, jang Hindia tida akan dapat kemerdikaän dari negri Blanda?! Lagi poela, boekankah Indiërs ini ja'ni boemipoetra, jang memboeat pada Indiërs jang lain mendjadi bangsa bertjampoeran darah? Hareplah mengarti betoel, toean[2] dari commissi, bahwa kebesaran-kepala bangsa Blanda itoe menjebabkan, kita tidak toeroet berpesta, biarpoen pesta itoe boekan pestanja toewan kita, pada waktoe kita merasa jang kita soedah lama sekali hidoep dibawah pertoewanan.

Mengapakah kamoe tida merajakan pesta itoe didalam kamar bolah dengan pantes pantes, ditempat sendirian, dimana kamoe dapat minoem minoem, soepaja moedah akan berminoem atas kehormatan tamoe-ajer moe? Tentoe kamoe ta'aken mendengar soeara bentjih dari pada kami dalam perajaän itoe, kerna kami tida haroes toeroet pesta; tentoe kamoe tida akan mendengar soeara pentjelaän kami, tentoe kamoe tida akan mendengar soeara salah seorang dari medan kami, jang soeka berpidato, seperti kehendak saja akan berani boeka bitjara, dimana saja dapat mentjela atau menantang pada kamoe orang, jang memboeat pesta sematjam itoe. Kalau ada begitoe tiadalah kamoe akan dapat melarang pada saja akan berpidato begitoe. Sjoekoerlah sekarang soedah banjak orang, jang talah djad besar didalam sekolah saja, ja'ni sekolah kemerdikaän.

Ja, toewan[2] commissie, mengapakah kamoe tida bersoeka soeka dimedan kamoe ampoenja kaum sendiri? Disitoe kamoe akan dapat memboeat kepertjajaän, bila negri Blanda memang ada waktoe keberanian dan kesohoran jang pantas diperingatkan. Kami ada perasaän lain. Dan kalau pemerintah kamoe koerang mengarti dan memimpin perajaän itoe, jang diseboetkan pesta-ra'iat, hareplah kamoe lebih pinter dan beranilah mentjela pemerintahmoe.

Sebab kamoe tida pandai memboeat parajaän-ra'iat, walaupoen ada beriboe riboe dari bangsa kami menghadlirinja, perloe meliat bagimanakah kamoe bersoekaraja. *Kami* hanja jang bernama *ra'iat*, mengarti, dan diloear kami, tida ada pesta ra'iat. Djoemlah djiwa kamoe terlaloe sedikit. Kamoe *boekan* ra'iat. Kamoe berhadapan dengan ra'iat, kerna itoe segala pidato-pidato kamoe jang disertai champagne, tida akan menggerakan hati bangsa kami. Ingatlah akan sekalian itoe. Ingatlah, bila kami penoeh fikirin lain!

Apakah kamoe kahendakkan, jang kami haroes memperingatkan? Waktoe bangsa kamoe berta'loek? Haroeslah

kami memboeka soerat² hikajat, soepaja kami mengatahoei, jang bangsa kamoe, bangsa jang lemah dan ketjil, telah melepaskan diri, atau lebnih baik, soedah dapat kemerdikaän? Baik, kami akan membatja soerat² hikajat itoe, akan tetapi, pertjajalah, jang kami, Indiërs sadjati, tida akan toeroet pesta, biarpoen tjoemah sedikit djoemlah kami. Dimanakah nanti namanja „pesta ra'iat", kalau kami orang tiada toeroet senang?

Tahoelah saja, jang kamoe mempastikan, bila nanti ada Indiërs djoega, jang ta'bernafsoe tinggi dan lantaran hendak bersoeka soeka sahadja, sanggoep njanjikan „lagoe bangsa" kamoe, dengan begitoe seolah olah merendahkan dirinja sendiri. Kamoe mempastikan pada pembantoeannja Indiërs, jang lekas melepaskan kebadjikannja dalam glas djénèwer. Apakah akan kamoe dapat kalau begitoe? Adapoen Indiërs jang sedjati akan kamoe bikin sakit hati, akan kamoe djaoehkan dari padamoe, dalam zaman imi, dimana kamoe haroes mendjaga kepoenjaänmoe, jang soedah terlaloe lama terpegang olehmoe.

Djanganlah kamoe mengira, jang kami hanja sedikit sahadja tiada senang pada lagoe bangsamoe. Kami tiada maoe toeroet njanjikan lagoe bangsamoe. Kami tida „dojan" lagi njanjian itoe. Kami maloe sekali, jang kami terlaloe lama dapat sabar sekali, dan sekarang kami soedah berniat akan memboeang kesabaran itoe. Kami, Indiërs jang bertjampoeran darah, tida maoe lagi, bila kamoe mengindjak-indjak kehormatan kami, kerna soedah dipandangnja olehmoe, jang iboe² kami itoe jang memboeat kotor pada diri kami. Begitoelah djoega oentoek Indiërs, jang tida bertjampoeran darah, jang berdjoeta djoeta banjaknja, jang senentiasa kamoe kirikan, mereka itoe djoega tida aken toeroet njanjikan soeatoe lagoe njanjian, jang sangat merendahkannja dan menjakitkan hatinja.

Kamoe sekalian, jang mengirakan, bahwa tida mengapa orang mengindjak indjak alas „fikiran berharga" nja, kamoe jang barangkali tida menpoenjai fikiran itoe, kamoe jang selaloe memandang ketjil pada segala jang kamoe sida toeroet merasakan, kerna kamoe tiada ada kebesaran, soekakah kamoe toeroet njanjikan soeatoe lagoe, jang kira² demikian boenjinja:

Barang siapa berdarah-timoer,
Bernafsoe brani, berhati sjoekoer,
Jang bentjih pada semoea asing,

Ta' soeka tjampoer atau bersanding
Dengan segala jang dari Barat,
Itoelah kita ampoenja ra'iat.

Moestail, tentoe kami tida soeka toeroet njanjikan lagoe itoe, biarpoen lebih bagoes boenjinja, dari pada lagoe bangsa kamoe, jang telah diboeat dalam zaman, waktoe bangsa kamoe sedang djatoeh. Tapi kami, jang lebih aloes dalam fikiran kami dari pada kamoe sekalian, kami tida akan memboeat njanjian jang begitoe, sebab kami tahoe jang salah sekali menoendjoekkan kebesaran sendiri dengan merendahkan orang lain. Kami tentoe maäfkan pada kamoe ta' soeka, njanjikan lagoe seperti di atas itoe, Maka itoe djanganlah kamoe mengadjak kami akan toeroet njanjikan lagoe bangsa Belanda, Djanganlah kamoe menjakitkan hati bangsa kami. Rendahkanlah Indiërs[2], jang sekarang berta' loek padamoe dan jang ingin dipandang sepertie bangsamoe Boeanglah lagoe bangsamoe, jang boekan lagoe bangsa di tanah kita jang miskin dan ta'merdika, akan tetapi memoedjikan hal jang tida dengan chak. Kamoe ada banjak njannjian lain[2] jang bagoes, boekan? Njanjikanlah itoe! Biarpoen kami tida bisat oeroet njanji, tetapi hati kami tida akan sakit. Poen ini tida begitoe, djikalau kamoe njanjikan lagoe-bangsamoe, jang memoedji *bangsa, jang tida bertjampoeram darah*. Lagoe itoe manjatakan, bila, bangsamoe kekoerangan ingetan jang moelia, biar dalam lagoenja, biar dalam njanjiannja, sehingga sekarang orgel[2] jang di djalan-djalan tida soeka lagi mainkan lagoe itoe.

Kamoe hendak memandang *ketjil* pada kami sebab kami ta'soeka njanjikan lagoe-bangsa itoe, kerna lagoe itoe tida patoet dinjanjikan di tanah-darah kami. Baiklah! Kami rasa wadjib boeat kami akan diseboetkan *ketjil* seperti itoe, djikalau perloe.

Perseroean kami pada sekalian Indiërs sedjati, ja'lah demikian: *„Kita tida toeroet!"*

Kamoe akan ketawaï perkataän itoe, sebab waktoe sekarang beloem banjak Indiërs sedjati. Akan tetapi, ingatlah hentoewan[2] Commissie terseboet di atas dan sekalian Commissie jang masih akan datang dan jang djoega sangat tjinta pada tanah-ajermoe, ingatlah, bila kamoe sendiri jang akan menambahkan, djoemlahnja Indiërs sedjati itoe tadi lantaran kamoe terlaloe berani dan senantiasa merasa banjak kepoedjian tentang bangsamoe sendiri.

Ada zaman akan datang; moedak moedahan Toehan Mahakoeasa, jang mengatoer segala keadaän bangsa, melekaskan datangnja, jang kamoe, hé, toewan[2] bangsa merdika, akan mendengar soeara kami, di atas tadi, dengan merasa kekoeatannja sendiri seperti soeara djalannja pélor sendjata-api, ja'ni perkataän: *„Kami tida toeroet!"*

DOUWES DEKKER.

Memoedji Kemerdikaän dan Merampas Kemerdikaän.

Sekali lagi saja hendak mengarang tentang pesta kemerdikaän negri Blanda. Dalam vlugschrift no. 1, jang dikeloearkan oleh Comité Boemipoetra, saja telah menerangkan hal itoe, lantaran mana saja soedah dikeloearkan dari tanah Hindia-Belanda walaupoen tiada satoe pendakwaän ada dinjatakan. Maka hoekoeman saja itoe tida boleh membikin takoet pada saja, sehingga saja ta' berani lagi mengeloearkan bitjara, kerna sipendakwa saja beloem njatakan, jang saja betoel salah dan melanggar peratoeran negri.

Doeloe saja dipinta memboeat „soerat perlawanan"; bodoh sekali, soedah saja boeatnja; boekankah wadjibnja pengadilan haroes menerangkan jang saja memang betoel melanggar wet? Justitie telah melarang pada saja, akan menoelis karangan lagi, jang dapat membangoenkan nafsoe-bahaja orang, akan tetapi larangan jang demikian itoe soekar diterimanja, kerna tiada sekali saja hendak memberontakkan bangsa saja, biar doeloe biar sekarang.

Njatakanlah lebih doeloe, bila saja memberontakkan bangsa saja, laloe hoekoemlah saja! —

Soedah lah, saja hendak menoelis lagi tentang pesta-kemerdikaän negri Blanda, jang akan diadakan di tanah-ajer saja jang tida merdika. Betoel? Betoelkah pesta itoe akan diteroeskan, sesoedahnja beberapa Indiërs membikin pengadoean tentang perajaän jang sematjam itoe?

Soenggoehpoen saja telah tahoe, bahwa anak negri sekarang ta' diharoeskan lagi toeroet membajar ongkosnja pesta, dan barangsiapa soedah membri wang maka telah dikombalikan poela wangnja dengan semboenian [1]), tetapi hen-

---

[1]) Subsidie[2] dari Pemerintah goena kas-pesta betoel poen terambil dari sakoenja anak-negri djoega (wang padjeg), tetapi, biarlah, itoe derma kita . . . . . .

daklak saja menanja, tiada berasakah orang-orang jang hendak bersoekaraja toe, bila tida haroes lagi meneroeskan pestanja, sesoedahnja ada beberapa halangan tentang perkara itoe?

Soenggoeh orang² itoe akan ngeri di belakang lehernja dan gatel di koepingnja, kalau nanti mereka itoe bersoeka-soeka minoem-keselametan, dan beberapa dari mereka itoe akan merah seperti kalkoen, didalam pesta — kerna ada maloe — lagi poela ada beberapa akan tinggal di roemah-nja sebab takoet pada bom atau sendjatoe lain lainnja jang sebetoelnja tjoemah ada di dalam fikirannja sendiri sadja, kerna peramainan semoea itoe akan diadakan di medan orang banjak dan dimoeka Indiërs djoega, jang soedah dibikin sakit hatinja. Maka itoe tidakah lebih baik serta memboe-ang segala chawatir, djikalau permainan pesta kemerdikaän tadi dihapoeskan sama sekali?

Orang soedah dengar soearanja Comité Boemipoetra, jang sekarang soedah diboenoeh; itoelah soeara pait oentoek orang² jang hendak berpesta. Apakah kiranja orang hendak sengadja mendengar poela soeara jang tida enak itoe? Orang tahoe, bahwa walaupoen sekalian lid² Comité Boemipoetra telah dihilangkan kekoeatannja, masih beriboe-riboe Indiërs jang tinggal tetap bersatoe maksoed, serta mereka ini soedah menoendjoekkan tiada terimanja akan poetoesan pemerintah hal jang terseboet tadi. Inilah soenggoeh soeatoe tanda boeat kami, bila tiada seorang dari pada Indiërs tadi akan toeroet bersoekaraja dalam perajäan negri adanja. Maka soeara pengadoean tadi tida melainkan terdengar dari Indiërs ber-darah tjampoer, akan tétapi djoega dari Indiërs teras jang sebagian besar, ja'ni dari boemipoetera, jang soedah membri bia pada istri² Douwes Dekker, Tjipto Mangoenkoesoemo dan penoelis ini, sehingga istri² itoe dapat menghantarkan laki-lakinja dalem koelilingnja doenia seperti orang² boewangan.

Koetika die mana mana tempat die tanah Djawa diada-kan commissie-pesta, jang di satoe doea tempat minta derma djoega dari pendoedoek boemi poetra, dan koetika Comité Boemipoetra membikin pengadoean hal ini, maka kaoem pelawan kita berkata, bahwa anak negri tá akan mengarti tentang perajaän dalam boelan November itoe, djikalau tiada di terangkan padanja oleh Comité Boemipoetra. Ha, mendjadi kami disalahkan, sebab kami soedah menerangkan pada saudara² boemipoetra, apakah maksoednja pemberian derma itoe, jang telah diterima oleh ambtenaar² bestuur. Orang orang (dari bangsa kita) njatalah ta' boleh berpen-

gatahoean, dan djagalah betoel betoel barang siapa berani menambahkan pengatahoean pada orang[2] itoe. Pendapatan jang aneh sekali ini, djoega dinjatakan oleh officier van Justitie jang berkata bahwa karangan saja jang beralamat: „Djika saja Nederlander...." tida akan melantarkan toentoetan justitie apa lagi hoekoeman-boeang, djikalau karangan itoe tida ditoelis dalam bahasa Malajoe djoega.

Adapoen pemboewangan tiga orang Indiërs, jang ada beberapa saudara dalam bagi-bagianja pendoedoek Hindia, telah memboeat ramai sekali. Dengan tiada disengadja maka Pemerintah soedah menjiarkan maksoed Comité Boemipoetra, lantaran soedah mengeloearkan tiga orang Indiërs dari tanah kelahirannja. Maka dari sebab itoe djoega sekarang dimana mana orang membitjarakan fatsal pesta di boelan November jang akan datang, dan bila hoekoeman-boewang kami diomongkan, laloelah orang mengeloearkan perkataän jang tida manis oentoek commissie[2] pesta dan djoega oentoek kemerdikaän Blanda, jang menoendjoekkan tabiatnja sematjam itoe.

Beberapa tangan soedah bersalaman dengan tangan kami, ja'lah soeatoe tanda setoedjoenja dengan maksoed kami, dan djikalau saja seboetkan, bahwa dari pada tangan[2] itoe ada banjak jang berkoelit poetih, njatalah sekarang, bila kaum-pelawan kami koerang di setoedjoeinja.

Sekarang soedah boelan September. Haroeslah kita bekerdja keras dan lekas, soepaja diantero tempat orang orang djangan toeroet berpesta diboelan November. Walaupoen kita soedah pertjaja, jang kaum Hindia, ja ni orang[2] Indiërs tida akan ikoet beramai-ramai, maka djoega haroes kita berdaja-oepaja, moedah moedahan perajaän itoe sama sekali dapat dihapoeskan, kerna hal itoe menghinakan pada kita.

Hai, saudara saudara bangsa kita di Timoer, jang djaoeh, berdaja-oepajalah! Tiada haroes perajaän kemerdikaän itoe diteroeskan, djanganlah kamoe sekalian soeka diloedahi di moeka kamoe! Segala perboeatan dalam perajaän nanti akan membikin sakit hatimoe, akan menghinakan pada kamoe sekalian, ja, akan menoendjoekkan, jang orang tiada maoe tahoe pada kamoe semoea tentang hak-kebangsaän. Djikalau nanti di boelan November bandera tiga-warna berkibar-kibar, itoelah akan mengingatkan, bila kamoe tiada mempoenjai bandera sendiri, jang dapat berkibar dengan moelia di sebelah bandera Blanda tadi. Djikalau nanti kamoe dengar lagoe[2] bangsa, itoelah menjatakan, bila kamoe tiada ada lagoe[2] bangsa sendiri, jang haroes dinjanjikan djoega oleh

bangsa asing, jang berdoedoek di tanah-ajer kamoe dan bersoeka-soeka disitoe. Djikalau nanti orang orang jang berpesta, minoem dan berpidato atas keselamatannja pembesar pembesar nanti kamoe akan mengarti, bahwa kamoe tiada ada pembesar[2] sendiri, jang pantes kamoe beri keselamatan dan kemoeliaän. Lagi poela oentoek kamoe, hai, sandara[2] Indiërs berdarah tjampoer, soekakah kamoe mendengarkan lagoe-bangsa „Wien Neêrlands bloed", jang seolah-olah mendjaoehkan kamoe sekalian dari bangsa jang terbilang tiada berdarah tjampoer?

Bolehkah perajaän November diteroeskan?

Tida, bilanglah tida, hai, Indiërs! Dan kalau kalau soeara kamoe tiada didengarkan, kerna kita ta mempoenjai hak akan toeroet[2] dalam perbitjaraän negri kita, ja, kalau begitoe .... Ah, djangan, lebih baik kamoe menjeboetkan sjoekoer, jang kamoe soedah melawan perhinaän pada dirimoe. Tinggallah diroemahmoe sendiri nanti dalam perajaän jang akan datang itoe, tarohlah menjan dan kembang di dalam kamarmoe, soedjoedlah dimoeka Toehan, kerna hanja Toehanmoe jang soeka mendengarkan soeara-hati moe, dan jang akan membri keadilan padamoe sekalian.

Dan toenggoelah! Waktoe pesta kita datang djoega. Ajolah kita pohonkan dari Toehan, jang waktoe itoe lekas datang.

SUARDY SURYANINGRAT.

Golf van Bengalen
di kapal „Bülow" 14 Sept. '13.

Menimbang.

Ajang ajang goeng,
Goeng goöngna ramé;
Menak Ki Bastanoe
Noe djadi Wadana.
Naha mana kitoe?
Toekang olo'-olo',
Loba anoe giroek,
Roekèt ka koempeni.
Niat hajang pangkat,
Katon kagorengan;
Ngantos toewan besar,
Sareng kangdjeng dalem.

PANTOEN ANAK ANAK DI PASOENDAN.

Sebegimana soedah dirawikan oleh R. M. Suardy Surya-

ningrat baharoe ini, maka diboelan November jang akan datang hendak diadakan ditanah Hindia ini soeatoe pesta jang amat besar, goena merajakan hari seratoes tahoen soedah terlampau jang Nederland terlepas dari pemerintahan orang laïn, dan .... barangkali djoega boeat memberi njata pada Boemi Poetra ditanah Hindia ini, berapa lezat konon rasanja mendjadi soeatoe bangsa jang merdehika itoe.

Maksoed itoe bagoes sekali. Kami, dapat mengira, berapa besar oesahanja mereka jang wadjib, bersedia soepaja pesta ini ramai djadinja. Pesta itoe ialah goena memoeliakan tanah airnja, soedah tentoe masing[2] tida memandang tenaga dan roegi, asal sahadja keramaian ini sempoerna keadaannja. Itoe soedah tentoe ....

Bagi kita, rajat jang terperintah, haroes poela serta bersoekaraja, sebab wadjib „toeroet boengah pada jang riang". Wahai saudara-saudarakoe, boekankah kita tida boleh masjgoel hati, dimana tetangga kita bersoeka-soekaan; apalagi dalam hal ini dimana tetangga ini ialah djoengdjoengan kita jang tida memberi kemerdehikaan bagi kita. Kalau tida masjgoel, hal itoe boleh diseboetkan sebab koerang peladjaran kita.

Tapi soenggoehpoen demikian, tida salah kata R. M. Suardy Suryaningrat, jaitoe jang kita haroes membantah, apabila goena pesta itoe diminta poela ongkos dari Boemi Poetera, kerna pesta itoe semata-mata ada merendahkan deradjat kita jang memangnja soedah rendah. Kita bantahi keadaän di Malang, dimana ambtenaar bestuur bangsa Boemi Poetera soedah gijet memberi kenjataan pada ertinja pesta ini bagi Kromo.

Ach! Apakah dajanja bantahan dari rajat jang tida berpangkat bestuur, apabila propaganda pesta itoe dilakoekan oleh ambtenaar[2] tinggi, seperti patih dan prijaji[2] nja! Pengaroe kita ketjil, tenaga koerang, djadi terpaksalah kita toeroet sebagai kehendaknja Patih Malang dan prijaji[2] nja.

Tapi, wahai saudarakoe sekalian! Bolehkah demikian? Adakah lajaknja tinggal berdiam, dimana dada soedah penoeh dan memaksa kita misti memboeka soeara? Bolehkah kita lihatkan sahadja, kalau isi kantong bangsa kita dikosongkan, goena menoendjang maksoed orang, jang hidoep dari kita, dari keringet kita, dari tenaga kita, dan ada lebih mampoe boeat pikoel ongkos pestanja itoe dari pada kita sendiri?

Djawab saudara sekali tentoe *tida!*

Keadaan berobah, alam bertoekar, datang masa,

jang antara sesoeatoe bangsa dengan jang lain diatas doenia moelai berlainan keadaannja . . . .

Indische Partij lahir kedoenia, dan sampai waktoe ini iapoen misi beroesia, kendati soedah ditindis. Besar pengaroenja baharoe ini, sempoerna perdjalanannja, tapi apakah djasanja pergerakan in bagi Boemi Poetera? . . . .

Sekoenjoeng-koenjoeng mendjelma soeatoe pertanjaan dalem chalboe sahaja: „Adakah bangsakoe fahamkan perkataan *kemerdikaän?*" . . . . .

Sekarang kita tjoba[2] poela menjelidiki hati noeraninja rajat Boemi Poetera, membawa Kaoem Moeda poelau Djawa diatas naratja timbangan, boeat mengetahoei berapa beratnja, teroetama Kaoem Moeda jang sempoerna sekalaknja, sempoerna pengasoehnja, jang ada pengaroe dan tenaga boeat membela tanah air kita, nasib kita sekalian, kemerdikaan kita. . . . .

Olehkoe terpandang seorang kanak[2] jang lagi main[2] di atas pangkoean iboenja. Anak itoe belom pandai berdjalan, dalam segala boeatannja dibantoe oleh iboenja jang amat tjinta padanja. Anak itoe tida ada keperloeannja, apa sahadja. keperloeannja, tentoe dilansoengkan oleh iboenja. Saja ingin mendjadi kanak[2] itoe jang tida oesah beroesaha boeat kehidoepannja, kerna *disediakan semoea bagi keperloeanja.*

Saja lihatkan anak itoe mendjadi besar. Lama[2] pandailah ia berdjalan selangkah[2] dengan tida ditoeloeng iboenja, hingga ia dengan bermain main mentjahari djälannja sendiri — djalan sebegimana idinnja sahadja bagi kanak[2] demikian. Iboenja sangat senang melihat — kan anaknja bertambah besar, dan tida loepoet bagi pemandangankoe, bahwa iboe itoe senentiasa menjoeroeh pada anaknja, soepaja anak ini seboleh-boleh berichtiar sendiri dalam perdjalanannja. . . . .

Bertahoen tahoen, sesoedah itoe. Saja lihat kanak itoe lagi bermain-main, memakai tjelena katok dan badjoe pendek, iboenja tida begitoe deket lagi padanja seperti dahoeloe, dan saja lihat seringkali anak ini berlakoe salah, bēda sekali dari pada perboeatan jang diadjarkan dan dikehendaki oleh iboenja. Pada saja ada njata, bahwa anak ini ada ingetan hendak berlakoe sekehendak hatinja. Hal ini memboeka roepa[2] keadaan bagikoe!. . . . .

Beberapa tahoen poela berdjalan sesoedah itoe. Didepan saja kelihatan seorang anak moeda. Bibirnja sebelah atas soeda dihidai dengan koemis ketjil, jang sebentar[2] ditariknja dengan soeka hati. Setelah saja berdjabat tangan dengan

dia, dan memberi tahoe namamkoe, maka anak moeda itoe menjatakan poela namanja, jaitoe: kanak² kenalan saja dahoeloe. Sekoetika saja lihat, bahwa iboenja soedah ta'ada didekatnja! . . . .

Tida berapa lama antaranja, bertemoelah poela saja dengan dia. Anak moeda itoe soesah mendjadi chef dari salah soeatoe kantoor, jang tida oesah dinjatakan dimana adanja. Sekarang ada lain roepa, katanja padakoe. Kalan iboenja datang padanja, maka ialah jang mengasoeh iboe itoe, sedang si iboe membiarkan sahadja apa kehendak anaknja. Anak itoe ada leloeasa melakoekan sekehendaknja, seorangpoen tida oesah menoeloengnja didalam pekerdjaännja, ... demikian tjeritanja pada saja.

Saudarakoe sekalian! Teringatlah olehkoe nasib kita semoea . . . .

Boeat menerangkan pada toean sekalian, perloelah koeambil soeatoe ibarat. Kesentengan pikiran dan kekoerangan perkataän jang ada padakoe ada soeatoe sebab, jang saja tida bisa sedjelas-djelasnja menerangkan maksoed itoe kepada toean. Itoelah sebabnja saja ambil soeatoe riwaiat, goena ibarat, itoelah goenanja kesak kanak² itoe. . . .

Kias ibarat ini bisa dioempamakan pada keadaan Nederland terhadap pada Hindia. Ada sedikit bedanja jang mana tida oesah kita perkatakan, jaitoe:

Bahwa Nederland datang disini boekannja bermaksoed hendak *mengasoeh* pada kita, melaiaikan semata-mata bersangkoet dengan perniagaanja sahaoesja. Perbedaan ini, kata saja, ada demikian ketjilnja dengan diperbandingkan dengan ibarat jang dirawikan diatas, hingga ta ada dajsanja boeat diperoendingkan. Djoega ta'oesah saja perkatakan bahwa kita dahoeloe sesoenggoehnja diseboetkan boedak² sahadja dimata orang lain dan soenggoeh² diperboeat seperti boedak, sebagai njata pada keadaan bangsa kita ditanah-tanah kesultanan. . . . .

Soeatoe angin tanfau soedah bertioep die Tweede Kamer karadjaän Nederland, jang membawa perobahan poela tentangan nasib kita. Soenggoeh² Nederland sekarang *maksoed* hendak mengasoeh kita, sebagai lajaknja jang toea mengasoeh kanak², ja. . . . k a t a o r a n g j a n g m e n g e t a h o e i! Kalau betoel demikian, kalau betoel Nederland sekarang ada *maksoed*, sjoekoerlah. Maka sekoenjōeng-koenjoeng teringet padakoe keadaän iboe dengan anaknja itoe, dan timboel pertanjaan dalam chalboekoe: Apa Nederland nanti ber-

ichtiar poela mengadjar kita berdjalan? Apa Nederland nanti tida mengadjarkan pada kita, bahwa mareka itoelah jang sempoerna kehidoepannja jang bisa berdiri sendiri? Apa ia tida nanti terangkan bahwa harta jang termoelia itoe ialah kekoeasaan pada diri sendiri?

Kenalan saja, jaitoe iboe kanak² jang ditjeritaka diatas, ada berlakoe demikian terhadap pada anaknja....

Betoel banjak bahajanja peladjaram berdjalan sendiri itoe: atjapkali kita bisa djatoeh, sedang kepandaian itoe tida datang² ada pada kita, betoel! Tapi kapankah anak itoe bisa djalan sendiri, apabila iboenja senentiasa memangkoe dia diatas haribaan?

Disesoeatoe negri di Europa, barangkali selainnja dari Rusland, rajat itoe besar soearanja. Disana adanja radja itoe ialah boeat rajat, boekannja sebaliknja jaitoe rajat boeat radja². Itoelah sababnja maka nasib rajat disana diperhatikan benar², hingga kita boleh mengiler melihatkan keadaannja.

Apakah sebabnja hal demikian tida bisa berlakoe *dinegri ki'*-? Sebab apa kita diperintah dengan demikian djalan hingga tida ada diantara rajat jang dapat kehendaknja?

Saja perhatikan betoel segala rentjana jang tertera didalam soerat² kabar Melajoè, dan njatalah pada saja, bahwa dipertoean kita, pada siapa pemerintakan djadjahan ini deserahkan, jang akan mehitam-dan memoetihkan nasib kita sekalian, bahwa djoengdjoengan itoe ada melakoekan segala hal ketjoeali *memperbaiki nasib kita.* Tida ada sekali boekti pekerdjaannja, jang menjatakan bahwa ia ada hiba kesihan pada kita.

Regent², ketjoeali doea tiga orang, lama² soedah mendjadi kaki tangannja pemerintah dan toeli, belon lagi diseboet kaki tangannja orang partikulier. Soedarakoe sekalian, bolehkah demikian halnja?

Berasa sekali kekoerangan wakil rajat bagi kita, soeatoe wakil jaag beleh mendjadi hoeboengan lidah orang ketjil, jang menjampaikan keloeh kesahnja pada pamerintah. Wakil rajat jang toeroet menangis dengan si ketjil dalam kesoesahan dan toeroet bersoeka didalam kesenangan bangsa dibawah. Maka kekoerangan itoe ada memberi inget pada kita, bahwa misi banja sesa-sesanja atoeran koeno, jaitoe tjara begimana masa dahoeloe Oost Indische Komperi soedah berlakoe pada orang Djawa. Maka berasa oleh kita bahwa pamerintah tjoema dengan moeloet sahadja soedah memberi

perobakan atas nasibnja kita, sedang boekti jang njata tida beda dengan atoeran sedia kala.

Keadaan Regent jang tida boleh diharep boeat melindoengi nasib kita itoe soedah ta'oesah diambil heran. Bockankah angkatan Regent itoe beratas pada fasal 69 dari R.R. dan kendatipoen diantero soerat² kabar Melajoe rami tenak orang soepaja fasab 69 itoe ditjaboet, tapi Gouvernement tida sekali mengendahkan.

Soedah tentoe Gouvernement tida maoe tjaboet, sebab keadaan Regent² sekarang semata-mata oentoeng bagi Pamerinthah, dan bagi orang Nederlander jong ada ditanah Hindia ini.

Regent jang diangkat menoeroet keadaan fasal 69 itoe, ertinja Regent jang soeroeh toemoeroen soedah memang anak emasnja Gouvernement, tida nanti melintang dan membatas pada pekerdjaän Pamerintah jang bersimaharadja lela diatas rajat jang tida merdika.

Itoelah sebabnja maka fasal 69 pemerintah tida nanti tjaboet . . . .

Terang sekali ada koerang sempoernanja atoeran ini, rasa hatikoe koerang baik bagi kita, kalau berdiam diri. Sampai toeli telinga kita boleh dengar, bahwa segala nasib dan sengsara kita ialah *„sebab salah kita sendiri!"* Salah kita, sebab kita berdiam sadja. Nah! Baiklah sekarang beramai-rami kita meminta kebenaran, minta diloeroeskan mana jang bengkok, minta diselseikan mana jang koesoet. Baiklah kita keloearkan soeara kita dari sekarang, jang selama ini tinggal disekep didalam dada!

Teroetama kita minta diperoebahi keadaannja wakil rajat. Jang Regent, ertinja jang kepala dari orang. Djawa semoea, roepanja koerang tjoekoep boeat sampaikan kewadjibannja, *sebagai lajakuja.* Itoelah sebabnja maka ia haroes meloeangkan tempatnja bagi mareka jang ada tjoekoep. Haraplah diadakan satoe madjelis *Wakil Rajat* (kamer van vertegenwoordigers), baiklak diberi hak pada kita boeat memilih Wakil itoe, kerna dengan djalan itoelah sahadja ada soeatoe kepertjaan bagi kita, bahwa negri ini diperintah *dengan memberi hasil boeat rajatnja.*

Segala djalan jang lain, haroes dibantahi oleh semoea orang, jang tjinta pada tanah airnja di Hindia ini.

Boekankah negri itoe dioeroes sebegimana baiknja soepaja bisa mendatangkan hasil bagi *pendoedoeknja.* Semoea tetamoe jang datang kemari boeat mentjahari redjkinja boleh diterima, *asal* ia boeang tenaganja boeat bantoe mengangkat

dan memadjoekan negri ini. Kalau tetamoe ini tjoema berdajaoepaja hendak mengangkat negri tempat asalnja sahadja, dengan tida mengoesahakan negri kita jang di tempatinja sementara, tetamoe itoe haroes dimoesoehi.

Segala bangsa, bangsa apapoen djoea, asal pengatahoannja sempoerna, dan fikirannja seger, tentoe ada setoedjoe dengan perkataan saja ini. Djoega semoea orang *haroes* demikian, jang tjinta pada orang ketjil, dan beroesaha hendak mengangkat rajat serta tanah airnja.

Hal ini bisa berlakoe, kalau rajat soedah bersoeara, dan ada hak boeat memilih wakilnja dipersidangan madjelis pamerintah.

Itoelah sebabnja maka sekali lagi saja berseroe: Toendjanglah kami didalam maksoed dan tjita[2] kami. Toendjoekkanlah olehmoe, bahwa nasib negri dan bangsamoe ada mendjadikan bimbang dalam hatimoe! . . . .

Banjak soenggoeh kedengaran perkataan dari orang[2], jang menjatakan bahwa keadaan kita sekarang belon sampai mateng boeat mentjapai pada jang diminta itoe, ertinja, kendatipoen kehendak kita berlakoe, toch belon sampai tjoekoep keadaan kita boeat menjemspoernakan barang jang soedah didapat atoe.

Kata orang itoe keadaan Wakil rajat itoe kelak bagi kita ialah seperti soeatoe koeda toenggang bagi kanak[2], sedang permainan ini lajaknja tjoema ada ditangan orang toea. Maka kanak[2] itoe pada soeatoe waktoe tentoe akan roeboeh dari koeda toenggang itoe . . . . .

Pikiran jang diberikan orang pada bangsa kita ini, roepanja soedah beroerat berakar didalam chalboe bangsa saja. Setiap hari bangsa saja dapat dengar, bahwa ia tida sekali ada ketjoekoepan boeat sesoeatoe pekerdjaan. Sepandjang hari kita lihat, bahwa bangsa Boemi Poetera dianggap bangsa jang koerang baik didjabatan Gouvernement, maoepoen didjabatan particulier, sedang persangkaan orang lain, apabila Boemi Poetera itoe dipandang sama dengan bangsa Europa dalam segala keadaanja, tentoe ia mendjadi sombong.

Apa fikiran jang ditoengkan pada kita jang demikian soepaja soedah tida terlaloe lama mendjalar dioetek semoea orang? . . . . .

Inilah soeatoe pertanjaan saja pada Toean[2] saudarakoe sekalian. Menghargakan diri sendiri ada soeatoe sifat jang moelia, rendah hati meninggikan deradjat, Tapi apabila kita insaf akan tenaga kita, kepertjajaan behwa tenaga itoe besar

kapertjaän bahwa tenaga itoe besar djasanja dimana ia diminta dari toean, rasa hati saja poen moelia adanja bagi manoesia.

Saudarakoe sekalian! Sekali lagi saja seroekan! Tersesatlah fikiran jang orang timboelkan didalam chalboe kita, bahwa tida ada pengaroe pada kita. Fikeran ini ada mengoerangi tenaga kita.

Saja peringetkan pada toean², bahwa keadaan Engeland, beberapa abad jang laloe, waktoe menghoekoem mati pada radjanja jang bernama Koning Karel I, tida lebih dari pada keadaan kita dewasa ini dan haknja rajat² di tetapken boewat selama² nja.

Boekankah kita ketahoei, wahai saudara² koe, bahwa ada beberapa orang diantara bangsa kita jang sampe „mateng", kendatipoen dioedji dengan bangsa Belanda: Ada djoega bangsa kita jang loeloes dalam oedjian Grootambtenaarsexamen (Examen controleur!) Kita sama lihat, bahwa orang² itoe, jang ada hak boeat toeroet memerintah negrinja seperti colleganja jang berkoelit poetih, oengan perlahan-lahan soedah diasoeh dan diatoer mendjadi prabot mesin Gouvernement boekan pemimpin. Salah satoe dari marika itoe ada jang djadi Assistent Wedana! dan boeat boekti jang Pamerintah ada berasa soedah memegang timbangan berat sebelah, maka gadji Assistent Wedana loear biasa itoe ada dilebihkan dari gadji Assistent Wedana biasa. Sekarang ia soedah mendjadi Djaksa, dengan gadji lebih dari Djaksa biasa!

Djadi terang sekali, bahwa kita dewasa ini belon boleh memerintah negri sendiri. Itoelah ada soeatoe tanda koerang adil djoengdjoengan kita jang soesah diselimoetinja. Segala bangsa² kita jang soedah „mateng", misi, masoek golongan *bangsa jang koerang!*

Kalau kita bernanti jang Nederland *niat kasi* pada kita kemerdikaan, rasa selempang djangan² terlaloe lama kita moesti menoenggoe!...,

Barangkali ada jang choeatir, kalau² perobahan besar itoe memberi gojang jang berbahaja, sebab dateng² sahadja kedjadiannja!

Taksiran itoe tida banjak salahnja. Saja mengakoe, perobahan jang mendadak itoe ada membawa gempar sadikit bagi tanah air kita, apabila dateng² kita semoea dianggep „mateng" boeat dapat kemerdikaan.

Tapi lebih baik djangan kita djadikan halangan fikiran jang demikiän, kerna kalau kita boeka segala boekoe² geschiedenis seloeroeh alam, nistjaja dapat dibatja, bahwa

segala kemadjoean dari perobahan nasib manoesi ada didahoeloei oleh gojang dan gempar jang membates alam jang boesoek dengan alam perobahan jang sempoerna, selamanja adar beroepa gojang jang loear biasa, jaitoe sebagai kaädaän kita sekarang.... Sekali-kali saja tida selempang akan gojang itoe kerna ia ada perloe bagi kita boeat penjapoe kotoran.

Petir dan kilat kalihintar disertai augin taufan ada perloe boeat soetjikan oedara tapi keadaan ini hanja boeat sementara. Apanbila hoedjan angin itoe soedah berhenti, maka sinar matahari semangkin terang dan bewarna-warna keadaannja dari pada sediakala. Bertambah leloeasalah bangsa kita dalam perdjalanannja mendjalang padang kemadjoean, apabila segala halangan jang melintang didjalanan, dapat disapoe.

Sesoengoehnja! Sekali-kali djangan ada orang menjangka, bahwa saja ini sangat boeas, kalau dibatja perkataan saja diatas. Saja poen sangat bertjinta, seboleh-bolehnja perobahan nasib kita hendaknja biar menoeroet djalan jang aman. Biarlah tanah air kita sampai pada tempat jang moelia dengan tida mendapat gojang berbahaja.

Apa[2] jang kami minta, ada menoeroet djalan jang sopan, sedang permintaan koe ada bergantoeng pada ichtiar, *mehalangi seboleh-boleh djangan perobahan oedara itoe dilakoekan lebih dahoeloe oleh hoedjan angin.* Pergerakan oedara sebagai ini bisa timboel apabila orang selamanja koeat bergantoeng pada keadaän selema ini.

Teringet poela oleh saja akan si iboe, jang memegang kanak[2] kenallankoe pada tangannja, waktoe anak itoe beladjar berdjalan.

Comité Boemi Poetera misih bernapas: Maka ia akan mengoempoelkan segala tenaga, boeat mentjapai maksoednja. Sekalian Comité itoe akan menempatkan Kaoem Moeda poelau Djawa diatas naratja, boeat menimbang berapa beratnja.

Saudarakoe sekalian! Djanganlah hendaknja Toean[2] mengetjilkan hati kami!....

Tj. Mk.

Kemerdikaän Nederland dengan Pestanja di Hindia.

I.

Adakah kelepasan dari pengindjak Frankrijk itoe dengan sesoenggoehnja? Pengadjaran kita dari Babad dan tjeritera harian.

Pembatja tahoe, bagaimana fikiran saja boeat merajakan kemerdikaan Nederland dikolonie: itoe kebodohan sadja, itoe .salah pengertian dari maksoed kehormatan bangsa. Nederland tiada patoet merajakan kemerdikaänja sendiri ditengah bangsa jang hina. Kemerdikaän jang begitoe, jang tiada dapat memerdikakan lain bangsa, itoe tiada mengherankan. Kalau seorang goepernoer djendral soedah berkata, bahwa Nederland jang merdeka itoe tida akan memberikan kemerdikaän kepada koloniënja, maka moesti ada mengeloearkan fikiran jang kemerdikaännja Nederland itoe hal jang menjoesahkan boeat kita, sebab kerna itoe, kita laloe ingat, jang kita tidak akan terima kemerdikaän itoe. Moesti sadja dimana-mana nanti akan ada orang keloear berpakaian bagoes. Barang kali dimana-mana dari koeasa pegawai hendak diadakan pesta, tetapi kesoekaän kita, Indiërs, didalam pista tida ada, kalau kita memfikir dari barang dikoeliling kita dan kesoesahan sendiri. Dan sebab apa perintah memboeat pesta? Sebab jang berpesta itoe pemerintah. Pemerintah mengambil sebagaian oeang padjeg dari orang jang tidak merdika, boeat mengadakan pesta. Adapoen sekarang soedah di terangkan, bagaimana pemerintah soeka melihat, jang bestuur akan berpesta sesoedahnja 13 November, Ketelapannja hari pista poen djoega diterangkan dari atas.

Pemerintah djadi maoe berpesta, dan akan memperliatkan, bagaimana adanja beramaian sipemerintah, ditanah orang jang diperintahkan itoe, diambilnja oeang dari sakoe orang jang diperintahkan tadi.

Itoe persangkaän boeat kita tidah sekali-kali menjenangkan. Itoe sama sadja dengan memberi subsidie kepada orang Christen dengan oeang orang Islam. Biar sipemerintah mengoempoelkan oeang itoe sendiri. Kita tidah dapat membajar bia pesta itoe.

Orang² boediman diantara kita, Indiërs, haroes berpikiran tidak sekali akan toeroet pista ini, jang akan memper-

lihatkan besoekaän[2] di mana orang Indiërs tahoe, bahwa sipemerintah koeat perasaännja oentoek bangsa sendiri. Orang Belanda jang ada beberapa riboe itoe, meskipoen tiada dengan pikiran. djadi akan memberi tahoe kepada orang jang tidak merdika jang berdjoeta-djoeta itoe, bagaimana soekanja bangsa merdika itoe. Itoe seperti bermain dengan api, ja lebih, itoe mengganggoe goenoeng api.

Kita, Indiërs, haroes memikir betoel, apa artinja kemerdikaän Nederland itoe. Kita haroes moelai mengerti dan memeriksa keganjoetan dari perkara itoe. Nederland itoe *tidak* terlepas dari tindisan Frankrijk. Orang Belanda masih ada di pendjara Frankrijk. Saja maoe memeriksa tjeriteranja kelepasan Nederland dari pemerintahan orang Corsica jang terbesar itoe. [1]) Tetapi saja hendak menoendjoekkan dahoeloe, jang kekoeasaän Frankrijk masih ada pada hidoepnja Belanda zaman sekarang.

Dalam djalan di Den Haag — saja tida tahoe lagi mana — saja soedah melihat dimoeka tjendela orang ada tertoelis, seboeah lagoe (muziek) jang menjatakan kasih pada tanah airnja. Maka toelisan itoe digantoeng ada disitoe soepaja mendatangkan orang banjak, dan akan dipakai pesta kemerdikaän jang akan diadakan di Nederland, *tidak* dalam boelan November, soepaja didengar orang-orang. Dari pengharapan jang memboeat lagoe ini barangkali akan didjadikan lagoe bangsa (Volkslied). Ja betoel, perboeatan Belanda akan berseroe-seroe kepada hati Belanda jang mendengarkan lagoe kemerdikaän dan bersorak-sorak itoe akan djadi kesoekaän hati Belanda, jang merdika itoe. Maka lagoe itoe dinamakan dalam bahasa *Fransch: Marche Patriotique*" [2])

Sebarang kamoe djangan tertawa dan menjangka, ja, itoe hanja beberapa! Sebab disini tidak hanja ada satoe hal sadja, jang berdiri sendirinja. Saja ingat jang *marche patriotique* tergantoeng didjendela dari *Librairie Française* [3] Belanda. Dan toko didekatnja „*Boutique*" [4]) dari „*Coiffeur*" [5]) Dimoekanja ada satoe „*Magasin de fleurs*" [6]). Di sebelah sananja ada „*Peinture moderne*" [7]). Didekatnja ada berdiri njonja, memakai „*chichi*" [8]) didalam ia poenja „*frisure parisienne*" [9]) melihat „*nouveauté's*" [10]) dari *établissement pour Dames*" [11]) dengan herannja. Akan memboeat berani, orang

[1]) Ja'ni Napoleon Bonaparte.

[2]) Ertinja: Marsch-Tanah-ajer. — [3]) Gedong boekoe[2] di Frankrijk. — [4]) Toko. — [5]) Toekang potong ramboet. — [6]) Toko kembang. — [7]) Tempat menggambar modern. — [8]) Ramboet palsoe. — [9]) Kondé. — [10]) Barang[2] baroe. — [11]) Tempat boeat orang[2] prampoean.

bangsawan maka dipintoe ada tertoelis: „*on parle Français.*" [12]) Disana baiklah tempatnja. Djaoeh sedikit ada orang menawarkan seroetoe „*Napoleon*'„ dan dekat toko itoe orang dapat membeli „menukaarten" dengan toelisan *Fransch* dibawahnja gambaran *Fransch.* Kebetoelan dimoeka ini „*boutique*" saja dengar seorang njonjak memberi hormat kepada temannja: „Ah, ma chère, c'est ravissant de te rencontrer! Quel heureux moment! Saja amat girang liat engkau, ma Chère! Et ça va toujours bien avec monsieur l'époux? Engkau djangan laloe meloepakan kita [13]) — mereka itoe roepanja njonjah Frankrijk jang mempeladjari behasa Belanda. Kedoeanja berkata-kata masoek dalam „*de Corbeille de fleurs*" [14]) jang seperti kita ketahoei letaknja didakat „*Petit Louvre*" [15]) disebelah sisi dan dekat „*magasin*" jang bagoes itoe, mashoer seperti „*Au bon Marché*" [15]) disabelah sisi lainnja. Sedang didepannja „*Le Printemps*" [15]) jang ada „*étoffes modernes en vente*" [16]) jang bagoes didalmnja.

Och, och, itoe pikirannja terlepas dari tindisan Frankrijk, bangsa jang masih memakai bahasa asing itoe!

Mon Dieu, quel pauvre vanité de se composer des marches patriotiques. [17])

Hai, pembatja, mengirakah kamoe, bahwa bangsa Belanda sekarang merdeka dari tindisan Frankrijk?

Dan sebab itoe tidak ada sebabnja jang orang laloe pertjaja perloe mengadakan pista boeat memboeang Fransch itoe, pista mana akan diboeat seperti barang jang menjoekakan. Sesoenggoehnjalah orang ada menjesal karena bangsa Perantjis ditahoen 1813 berangkat dari tanah Nederland jang merdika itoe. Mana sadja, pada pertjampoerannja bangsa Belanda sehari-hari jang ada berkoeasa dalam kepandaian, dalam toelisan ditoko-toko (dan toean toko tidak akan begitoe, kalau bangsanja tida senang pada kebiasaän). Pada semoea itoe terdapat lagi pikiran Fransch, koeasa Fransch di „tanah jang rendah" seperti: salinannja perkataän *Pays Bas* [18]): Bagimana orang maoe berpesta boeat pista kelepasan dari Perantjis seperti pikiran jang menjoekakan itoe.

---

[12]) Orang boleh bitjara Fransch. — [13]) Ach, djantoeng hati-koe, senang Sekali saja ketemoe dengan engkau. Bagaimana, slamath-kah laki-moe? — [14]) Tempat kembang. — [15]) Nama soeata toko. — [16]) Kain[2] dan tjita[2] jang baroe tertjoeal. — [17]) Ja, Toehan, sombong sekali, orang memboeat „lagoe tamah-ajir."

[18]) Nederland di dalam bahasa Fransch dinamakan „Pays Bas" = tanah rendah.

Tahoen 1913 itoe pesta kelepasan dari pemerintahan Perantjis. Tetapi apa Nederland itoe djadi bangsa merdika, tidak tertindis perintahan bangsa lain? Pilihan pengabisan dalam Tweede Kamer itoe peperangan tentang kaum Christen Rome dan kaum Christen Calvijn. Tetapi jang satoe, djoega jang lain itoe soeatoe tanda, jang kakoeasaän dari tanah asing memerintah di-Nederland. Berapa tahoen Rome soedah memerintah Nederland? Berapa lamanja lagi Rome akan memerintahkan di provincie-selatan? Agamanja bangsa Belanda baik Roomsch baik jang dari orang asing, jang nama Calvijn, itoe agama asing. Waktoe dari kepandaian Belanda, jang asal soedah kedjalanan. Keadaän sendiri itoe hendak ditjari dalam agama dan kepandaian. Dalam pengatahoean tinggï, ja'lah..., dalam rasa-djiwa.

Sekarang kita periksa, apa jang terseboet dalam tjeriteranja kelepasan dari tindisan Perantjis.

Maka kebranian maoe terlepas dari sipemaksa itoe djarang sekali pada orang Belanda. Pemaksa itoelah jang memboeat orang Belanda roekoen, jang tidak kedjadian sebeloem Napoleon ada. Kalau Nederland djadi Keradjaän, itoelah dari Napoleon. Tida ada tjerita keberanian pada tahoen 1813 jang sekarang menoendjoekkan kesoekaän kaki-nini dalam hikajatnja bangsa.

Didalam kapal saja ini ada boekoe-anakanak dari badad Nederland oleh P. Louwerse. Boekoe jang begitoe itoe goenanja soepaja dapat memboeat kasih kepada tanah ajer. Ini boekoe djadi patoet boeat melihat tjerita sebab saja tida sangat mengarti tjeritanja orang Belanda dalam waktoe itoe, jang dapat bertoeroet toeroet. Tetapi saja kira perloe, kerna sekarang pemerintah roepanja paksa batja itoe, bagimana bangsa Blanda melepaskan diri dari tindisan.

Boekoe jang terseboet tadi soedah lama; dari djaman saja masih sekolah. Diloear ada tanggalnja 6 December 1893; ja'lah boekoe itoe soeatoe persen dari iboe saja pada pesta Sint Nicolaas, sebab saja soeka sekali batja boekoe[2] hikajat. Pada waktoe itoe ingetan saja soedah bisa membanding-bandingkan, lantaran itoe djoega saja soedah mentjatet beberapa hal jang tida boleh dipoedji. Ja, semoea itoe saja masih ingat. Adapoen jang saja poedji ja itoe hanja seorang jang terbesar di Europa, ja'ni Napoleon, walaupoen pada saja soedah di „djedjalkan" djoega ketjintaän pada tanah, jang boekan tanah-ajer saja. Napoleon itoelah jang kita herani, jang kita poedji, biarpoen poedjian ini ada berbeda sekali. Menoeroet fikiran saja tiada haroes dibenar-

kan jang bangsa Belanda soedah melepaskan diri dari kekoeasaän Frankrijk, jang soedah tersohor. Ja, memang mereka itoe haroes bajar padjeg lebih banjak dari pada djaman dahoeloe. Tetapi, soesahkah hal demikian? Pada waktoe saja masih sekolah tadi soedah misti saja menjalahkan pada bangsa Blanda, sebab sesoenggoehnja saja beloem mengarti betoel akan fatsal padjeg. Apakah halangannja bajar padjeg lebih banjak sedikit?! Bankankah biasanja orang memberi bia pada pemerintah jang membikin aman?! Begitoelah fikiran saja hal peratoeran negri, waktoe saja masih doedoek dalam klas 3 dari H. B. S. Maka fikiran jang begitoe sampai sekarang masih ditoedoehkan, sedang sekarang saja telah mengarti jang padjeg itoe soeatoe hal, jang mewadjibkan pada pemerintah akan mendjaga keamanan negri dengan wang padjeg tadi. Lagi poela tiadakah haroes senang bangsa Blanda djadi satoe dengan bangsa Fransch, jang soedah terpoedji adanja? Tiadakah haroes bangsa Blanda dengan soeka membri padjeg jang lebih banjak dan korban[2] lantaran jang terseboet tadi?

Boekankah orang mengatakan, jang kita bangsa Hindia djoega haroes sekali merasa senang bersatoe dengan Nederland?! Kita, Indiërs, di haroeskan djoega, boekan? akan membajar padjeg dengan senang hati, soepaja tinggal tetap djadi satoe dengan sipemerintah kita? Hal jang demikian itoe toch senentiasa di peladjarkan pada kita? Doeloe kita sangka, bila hal itoe memang benar. Dalam soerat[2] hikajat tentang Hindia dimana djoega kita dapat batja, jang sekalian maksoed akan berontak atau meroesak kepertjajaän negri, seperti orang menjeboetkan maksoed bangsa Indiër akan melepaskan diri dari pemerintah Blanda, jang sekalian maksoed itoe dibilang hina.

Waktoe saja masih ketjil poen saja soedah heran dan tiada mengarti, sebab apakah dipoedji sekali kerna bangsa Blanda telah berontak akan mendjatohkan kekoeasaän Fransch, jang membawahkan negri Blanda!

Memang betoel salah, djika orang membri peladjaran tentang riwajat-kemerdikaän pada soeatoe bangsa, jang tida merdika, jang selaloe seolah-olah dimengartikan, bahwa segala fikiran melepaskan diri itoe berbahaja.

Dengan sesoenggoehnja ada chawatir sekali membri peladjaran pada bangsa di-perintah tentang melepaskan pertoeanan, apa lagi djika peladjaran tadi keloear dari si-pemerintah sendiri.

Kita, bangsa darah-panas jang berserta nafsoe banjak,

jang deseboetkan ta'bernafsoe oleh bangsa jang kelaparan nafsoe dan jang kekoerangan api dalam kalboenja — mengherankan sekali, boekan? — kita teroes ketarik dengan ta'sengadja pada bangsa Prantjis. Begitoelah djoega waktoe doeloe, dari sebab beloem mengarti tentang perhoeboengan satoe sama lain, saja soeka pada bangsa si-pemerintah di tanah saja, boekankah bangsa itoe banjak djasanja pada kita?

Kemoedian, bila orang soedah lebih toewa atas fikirannja, djikalau orang hendak menimbang hal keinginan pada kemerdikaän dan tahoe djoega bagimana moelianja orang bermaksoed merdika, ja, kemoedian berganti fikiran jang terseboet tadi. Kemoedian orang mengarti jang bangsa Belanda soenggoeh ada hak akan melepaskan diri dari koengkoengannja, walaupoen merika itoe soedah banjak mendapat hasilnja dari koengkoengan tadi, walaupoen bangsa Belanda baharoe mendjadi satoe bangsa dibawah koengkoengan Napoleon. Kemoedian orang mengarti poela, bahwa kita, jang berdiam di kolonie, ada hak djoega akan melepaskan diri pemerintah Blanda, jang soedah berpoeloeh poeloeh tahoen poengoet padjeg lebih banjak dari padjegnja orang [2] Blanda jang dipoengoet oleh pemerintah Napoleon.

Kemoedian bergantilah tjinta kasih orang, sedang banjak orang, jang tida sangat memoedji pada sipengoengkoeng bangsa Perantjis. Kemoedian orang merasa tjinta atas maksoednja Nederland, negri jang doeloe masih ketjil belaka, jang berkahendak memerdikakan bangsanja dari koekoegaroedanja Perantjis.

Kemoedian orang mengarti djoega, jang sekalian kaumboediman haroes bertjinta-kasih pada orang boemipoetra, pada orang „Indiër" jang teroemoem; jang berniat merdika, biarpoen telah banjak mendapat hasil dari kaum-pengoengkoeng.

Pengatahoean itoe mengchawatirkan sekali djikalau di dalam negri djadjahan (kolonie), dan djoega menimboelkan chawatir lagi, kalau di negri-djadjahan di peladjarkan „hikajat tanah-ajer", jang sebetoelnja boekan hikajat-tanah-ajer kita sendiri, tiada lain maksoednja hanja seolah-oloh memboeat, jang kita dengan lambat laoen merasa tjinta kasih pada negri jang membawahkan kita.

Adapoen orang [2] jang berfikir adil, jang merdika dalam pendapatannja, nistjaja merasa sekali, bila maksoed itoe ada perasaän palsoe jang tiada sebetoelnja, begitoelah djika soedah lebih toewa oemoernja. Apakah kedjadiannja? Ja,

lama kelamaän bertaroeng beberapa fikiran. Kemoedian orang melemparkan pendapattan palsoe tadi, jang semata-mata hanja impian-noraka sahadja. Kemoedian orang mengkibarkanlah banderanja, ja'ni „bandera-diri" nja sendiri. Kemoedian orang membenarkan maksoed sekalian kaum, jang handak memerdikakan diri dari koengkoengan, sebagi soedah dikerdjakan oleh bangsa Blanda die toehoen 1813.

Ja, memang chawatir sekali, membri peladjaran „hikajat Blanda" dalam djadjahan Blanda. Apa lagi kalau riwajat-babad tadi di adjarkan dengan betoel. Peratoeran sekolah Blanda ada bagoes; begitoelah jang soedah saja ketahoei dalam peladjaran saja sebagi waktoe saja masih sekolah. Beberapa hasil jang telah saja dapat!

Ringkasan tjeritera[2] pada tahoen 1813. — Apakah jang boleh kita peladjari dari pada itoe?

Sekarang kedjadian jang sebenarnja.

Dalam moesim dingin pada tahoen 1794, maka bala tentara orang Perantjis masoek dinegeri Belanda. Beberapa fatsal peperangan menjebabkan jang tanah Belanda jang pada ketika itoe berkoempoel djadi Republiek, tetapi berkoempoelpoen tida, perloe sekali mendjadi djadjahan orang Perantjis. Adapoen stadhouder [1]) Willem V, jaitoe seorang betoeroenan Oranje, jang tiada berapa meninggikan nama ketoeroenannja, telah meninggalkan tanah Belanda dan lari ketanah Inggris. Maka kaoem jang bernama patriotten, jaïtoe orang jang kasih kepada tana airnja, tiada menjoekai Willem V. Adapoen kemoendoeran ketoeroenan Oranje itoe soedah njata sekali. Doeloe ada Willem III. Jang gagah berani, jang djoega mendjadi radja ditanah Inggris, sekarang Willem V jang lemah dan koerang berani Permaisoeri dan anakanaknja Willem V ini soedah lama lari ketanah Inggris. Pada 18 Januari 1795 iapoen berangkatlah dengan seboeah perahoe dari pelaboehan Scheveningen. Pada waktoe ia berangkat itoe maka òrang penangkap ikan di Scheveningen itoe, jang masoek kaoem jang kernama Keezen, Oranjeklanten [2]), berseroe-seroe: „Ja, Bapa! Akan bapak tinggalkankah kami ini?"

Tetapi koetika sibapa itoe hendak naik kedalam perahoe,

---

[1]) Kepala negri. — [2]) Kaum Oranje.

mengindjak seongok ikan, jang ditepi pantai itoe, laloe berkata dengan keras soearanja. „Hé, djangan engkau pidjak ikan kami dengan kaki-Oranjemoe itoe!" Boekankah ini boleh dikatakan adjaib? Perkataän jang keloear dalam hal demikian itoe menjatakan sekali kepada kita, bagaimana behormatannja orang kepada radjanja, Adapoen orang jang memasoekan orang Perantjis ketanah Belanda masoek kaoem kemadjoean jang tiada menjoekai lagi peratoeran negeri pada ketika itoe. Maka mereka itoe tiada sekali-kali menjangka, bahwa ia akan diperintah oleh orang Perantjis. Pada pikiran mereka itoe, orang Perantjis itoe datang melepaskan dia dari pada tindisan radjanja. Maka dimana-mana orang Perantjis diterima dengan doea belah tangan serta dengan bersoeka-soekaän. Kalau kita perhatikan hikajat tanah Belanda kemoedian harinja, maka sebenarnja bolehlah dikatakan orang Perantjis itoe, orang jang melepaskan orang Belanda. Orang Perantjislah jang membangoenkan hati orang Belanda akan meniroe kelakoean nenekmojangnja dahoeloe-dahoeloe. Sebeloem orang Perantjis datang, maka provincie-provincie de negeri Belanda boleh dikatakan tiada sepakat seperti tanah Tjina oetara dengan tanah Tjina selatan waktoe sekarang. Hal ini njata sekali ketika peratoeran baroe hendak diadakan, ketika itoe kebanjakan provincie-provincie itoe berlain-lain kehendaknja. Tiap-tiap provincie hendak mempoenjai hakim hoekoem sendiri. Kebanjakan orang tiada soeka oetang tiap-tiap provincie itoe didjadikan hoetang republiek. Baharoelah Napoleon, radja jang maha koeasa itòe dapat menghilangkan segala peratoeran ini. Orang Belanda dipaksanja menoeroet peratoeran jang diboeat oleh Schimmelpenninck di Parijs, atas perintah Napoleon. Dengan kekerasan Napolean menjatoekan negeri Belanda. Djikalau kiranja tida ada keizer Napoleon, tentoelah negeri Belanda sampai sekarang tiada mendjadi Keradjaän. Sepatoet-patoetnja Orang Belanda minta terima kasih kepada pemerintahan Napoleon itoe, kalau tida dengan oesahanja tentoe negeri Belanda sampai sekarang tiada sepakat djoega.

Adapoenmaksoed saja tida akan mentjeriterakàn kesoeshan waktoe mengadakan peratoeran jang baroe dari Bataafsche Republiek. Tatkala Napoleon menghendaki negeri Belanda masoek mendjadi djadjahan Perantjis maka terdjadilah djoega kehendaknja itoe. Sebeloem hal ini terdjadi, maka lebih doeloe negeri Belanda didjadikan keradjaän jang diperintahkan oleh Sri ratoe Lodewijk, saudara keizer Napoleon, Adapoen Lodewijk jalah seorang radja jang banjak

djoega kebaikannja kepada negeri Belanda, akan tetapi tatkala ia tiada soeka menoeroet segala perintah saudaranja keizer Napoleon ia terpaksa berhenti djadi radja, kemoedian negeri Belanda mendjadi djadjahan negeri Perantjis. Negeri Belanda dibahagai atas 9 departement. Tiap-tiap departement diperintahhan oleh seorang *prefect*. Peratoeran oendang-oendang ditanah Perantjis, dimasoekkan di negeri Blanda. Bèntèng[2] di negri Blanda didoedoeki oleh serdaho Perantjis, jang haroes diberi makan dan pakaian oleh orang Belanda. Anak-anak Belanda jang telah beroemoer haroes dioendai (loten) akan mendjadi serdadoe. Peratoeran belasting djoega diobahkan oleh Napoleon. Pendeknja dalam segala hal orang Belanda merasai kekoeasaän Napoleon. Soenggoehpoen begitoe pemerintahan Napoleon ini, menjebabkan negeri Belanda mendjadi madjoe kembali.

Bagaimanakah sekarang kedjadiannja orang Belanda? Ini njata sekali dari pada perkataän mr. J. van de Pol, voorzitter dari pada raad besar di negeri Belanda kepada radja Lodewijk, tatkala ia hendak pergi ke Parijs „Kami harap moedah-moedahan Allah ta'ala mengkaboelkan daja oepaja toeankoe; kami pertjaja kepada hati toeankoe jang baik pada negeri Belanda, jang kami harap toeankoe lekas bembali disini dan tinggal selamanja mendjadi radja jang hendak kami hormati, dan kami tjintai seperti bapa."

Adapoen orang Belanda sebetoelnja kasih djoega kepada koning Lodewijk Hendaklah saja mengingatkan perkataännja, waktoe bangsa Blanda, jang senentiasa ta'loek pada Napoleon, bertanja kepada radja Lodewijk, apakah sekarang haroes dikerdja'- kannja. Maka Lodewijk berkata demikian:

„Haroes kamoe sekarang tahoe, apakah jang wadjib dikerdjakan olehmoe. Sekarang soedah waktoenja kamoe menoendjoekkan, bahwa bangsamoe beloem lain tabiatnja dengan nènèk-mojangmoe, jang besar kehormatannja!"

Sebetoelnja pada zaman itoe bangsa Blànda soedah djatoeh kehormatannja, soedah lain tabiatnja dengan orang[2] Blanda zaman dimoeka. Waktoe itoe bangsa Blanda soedah tida gagah berani lagi. Koetika koning Lodewijk meletakkan djabatannja seperti radja dan negri Blanda mendjadi djadjahan Perantjis, pantes djoega bangsa Blanda sama sekali tida melawan.

Setelah radja Lodewijk berhenti, maka bandéra Blanda berhenti berkibar di Europa. Negri Blanda hilanglah.

Adapoen Napoleon perloe memakai oeang banjak boeat belandja perangnja, jang tiada berhenti. Tiap tiap orang

Blanda dipastikan membajar padjeg rata rata f 17 setahoen. Itoe memang banjak sekali. Akan tetapi, o, orang Indiër sekarang membajar padjeg djaoeh lebih banjak dari pada itoe pada keradjaän Nederland. Kalau saja membandingkan .... enakkah didengarkannja oleh Nederland? P. Louwerse dengan bodoh sekali soedah menoelis dalam boekoenja: „Dari pada atoeran atoeran Napoleon, jang sangat memboeat bentjihnja beriboe riboe orang padanja, ja'itoe atoeran padjeg oentoek tembakau, jang sangat disoekai oleh orang² Blanda." Dengan pendapattan anak-anak maka waktoe saja masih sekolah soedah memfikirkan hal itoe dan mentjatet dibelakang kalimat itoe: „lebih dari kebangsaänja." Betoelkah begitoe? Tembakau mendjadi mahal, itoelah tida boleh. Walaupoen negri Blanda hilang, atau orang² Blanda mendjadi orang² Perantjis, biarpoen sekolah² Perantjis seolah olah menghilangkan kebangsaän Blanda, semoea itoe tiada begitoe menjoesahkan seperti naiknja harga tembakau, barang jang sangat di soekai oleh orang² Blanda; lebih dari pada kebangsaännja.

Ja, siapa tahoe, barangkali negri Blanda dan tentoe djoega tanah Hindia sekarang djadi djadjahan Inggris, djikalau Napoleon tida poengoet padjeg tembakau pada zaman doeloe. Barangkali negri Blanda soedah hilang sama sekali. Ja, nasibnja bangsa itoelah tergantoeng pada fatsal jang kitjil-ketjil sahadja. Nasibnja bangsa Blanda tergantoeng pada padjeg tembakau.

Koetika Napoleon dengan permaisoerinja datang di Amsterdam, maka bersorak soraklah bangsa Blanda, menghormati dia. Itoepoen djikalau soerat soerat kabar Blanda jang terbit pada koetika itoe boleh dipertjaja. Tetapi sebenarnja tidak boleh dipertjaja, seperti kebanjakan soerat kabar Hindia pada sekarang ini. Ja'ni soerat kabar jang boekannja soeara orang banjak dengan chak, akan tetapi hanja pentjarian oeang belaka. Dan kerna itoe moesti sahadja soerat² kabar zaman itoe seolah olah mendjilat kakinja Napoleon, maharadja jang ditakoeti sekali itoe. Tiadakah sekarang ada djoega Indiërs, jang penakoet dan ketjil hati, jang demikian tabiatnja djoega?

Dengan tida begitoe dikahendakkan, tetapi menoeroet kedjadiannja sehari hari pada waktoe itoe, maka negri Blanda terlepas dari koengkoengan Perantjis. Ja, saja soeka djoega menghormati orang² seperti Van Hogendorp, Van der Duyn, van Maasdam, van Limburg Stirum, Repelaer van Driel, Changuion, van der Hoop, Bentinck tot Buck-

horst, Kemper, Falk dan lain lainnja, jang sebetoelnja sebagi comité ketjil soedah berdaja oepaja, soepaja negri Blanda mendjadi negri Blanda lagi. Akan tetapi apakah kemoedian perboeatannja mareka itoe, jang boleh dibilang perboeatan orang berani? Ja, pada hari 15 boelan November 1813 mereka itoe soedah berdjalan dengan memakai „oranje strikjes" di kotta Amsterdam dan doea hari kemoediannja di 's-Gravenhage. Ingatlah: Napoleon waktoe itoe kalah dalam perangnja dan datang kombali. Negri negri jang djadi sepakat memboeroe pada raksasa jang gagah berani itoe. Kekoeasaän maharadja Perantjis antjoerlah. Walaupoen koetika itoe orang² Blanda tida bergerak sama sekali, tentoe orang² Perantjis djoega pergi dari negri Belanda, dan nistjajalah poela negri Belanda akan didjadikan keradjaän lagi oleh negri negri jang telah sepakat tadi. Djanganlah orang terlaloe membesarkan kehormatan pekerdjaän ketjil didalam waktoe tida ada orang² gagah berani.

Negri Blanda soedah mendapat lagi kemerdikaännja tida dengan bertaroeng. Keadaän dalam tempo itoe soedah moestinja memboeat keradjaän Blanda, jang merdika. Si boedjang mendapat kemerdikaän kerna toewannja djatoeh. Itoelah si boedjang tida haroes mendapat poedjian. Tida haroes bila poedjian tadi hendak dirajakan di negri djadjahan, dimana orang² nja jang tida merdika dipintanja membajar belandjanja pesta itoe, jang seolah olah menghormati pahlawan² pada tahoen 1813.

Beginilah tjeriteranja pendek, akan tetapi tjeriteranja orang-orang Oranje itoe menjenangkan. Maka Goepermen memaksa kita soepaja pikiran kita kembali didalam waktoe negri Belanda djaman itoe. Ja, inilah pekerdjaan kita. Bagaimanakah orang-orang Oranje itoe telah membebaskan negeri Belanda?

Napoleon telah mendjadikan ketoedjoe provincie mendjadi satoe negeri, dengan satoe wet, ditangan seorang pembesar negeri. Napoleon telah mengerti, bahwa sekolah tinggi itoe dapat memboeat tjelaka pada negeri, maka seholah tinggi di Utrecht, melainkan di Leiden dan Groningen, jang dapat teroes, dan lain-lain sekolahan tengahan dihilangkan djoega. Orang-orang Belanda pada waktoe ini begitoe djoega tentang kita. Kita tida boleh djoega mempoenjai sekolah tinggi, Sebabnja sama sadja.

Maka dengan pertolongan kekoeatan peladjaran tinggi di negeri Belanda, kebadjikan orang bangoen lagi, dan goeroe-

goeroe, dan pastoer[2] mengadjarkan keberanian, itoelah sekarang dengan senang dan terima kasih di ingat-ingat. Tentoelah peladjaran itoe haroes perlahan-lahan dan lama. Keberamian itoe haroes masoek sama sekali. Sebab itoe siapa jang mentjari kebebasan, haroes memakai djalan jang selaloe perlahan-lahan akan tetapi teroes-meneroes. Maka orang-orang tadi itoe laloe berkoempoel pada malam hari di tempatnja toean Repelaer van Driel. Maka setelah prefect Perantjis, italah orang Belgi, melihat bahaja itoe, maka ia laloe ditipoe oleh orang politie, pada waktoe itoe hampir waktoe alahnja Napoleon di Leipzig. Orang politie tadi namanja Ampt. Ja mengerdjakan pekerdjaan jang boesoek akan tetapi hal itoe haroes dilihat jang sebenarnja. Itoelah tiada hanja adil sadja, akan tetapi boleh mendjadi penakoet, djikalau ia tiada mengerdjakan pekerdjaän itoe. Maka dengan betoel dikatakan oleh hikajat Blanda, bahwa ia terpoedji. Maka kita haroes ingatlah akan poedjian ini.

Ketika Napoleon di Leipzig alah perangnja, maka orang[2] pengraman itoe mengira bahwa sekarang waktoenja telah datang. Mereka itoe dengan tiada sekali memfikirkan chawatirnja teroes mengadjak mengraman.

Dalam boekoe Louwerse diseboetkan, jang mereka itoe laloe memilih 4 teman, dan ini memilih lagi, akan tetapi orang[2] itoe tiada boleh kenal dengan temannja, perloenja, djikalau salah satoe ketangkap politie, maka lainnja tidak. Ia haroes berdjaga, soepaja pada soeatoe tengara haroes ia laloe dapat datang. Maka orang Scheveningen Pronk memberikan perahoenja dan orangnja kepadanja akan menolong.

Sekali lagi, itoelah tiada baik akan mengadjarkan barang jang demikian itoe kepada kolonie jang tiada senang lagi dengan.... beberapa keadaän. Sebab itoekah lloe mengraman? Ach, baik sekali! baik sekali!

Itoe beloem semoea! Djoega serdadoe, jang haroes setija kepada radja, akan menipoe dan menghilanghan setijanja, dan bersama-sama dengan patriot? Kebetoelan maka serdadoe itoe mengarti bahwa melainkan setija kepada pembesarnja, ada lagi jang ada diatasnja jaitoe setija pada tanah-ajernja. Djikalau tanah-ajer memanggil, maka semoea hal lain haroes menjimpang.

Begitoe djoega maka serdadoe itoe mengerti, sebab itoe moedah sekali akan minta kepada Commandant, djoega jang soedah berdjandi akan setija kepada radja, jaïtoe Kolonel J. van Oldenbarneveld atau Witte Tullingh, akan mendapat 300 orang serdadoe. Maka ia mengerdjakan itoe

dengan tjerdik, sampai prefect itoe masih pertjãja sadja; itoelah penoeroetan djoega. Boeat serdadoe jang dari bangsa sendiri, moedah sekali akan didapatnja, apa lagi kalau ada beberapa orang, jang mengarti tentang kesetyaän pada tanah-darahnja, lebih dari kasetyaän pada radjanja, seperti maksoednja orang Blanda.

O, itoe amat berbahaja boeat goepermen akan memaksa orangja akan toeroet memikir atoer djalannja, bagaimana negerinja melepaskan dirinja dari orang lain.

Setelah itoe maka landjoetnja moedah sekali. Sebab orang Frankrijk, jang doeloe prijanjinja, laloe serdadoenja pergi sendiri, maka hal itoe laloe tentoe. Tiada dengan sendjata atau darah maka negeri Belanda terlepas dari tangan Frankrijk.

Inilah babadnja pada tahoen 1813. Saja tiada tahoe, apakah perloe kita menjoehoerkan hal jang sedikit kesohor itoe dengan sebagian oeang kita.

Kita beladjar banjak dari babad. Itoe tiada djoega memboeat perloe akan berpista, sebab itoe saja memberi nasehat kepada Indiërs semoea, djangan toeroet pista itoe dalam waktoe jang begini, dimana pemerintah bergerak dengan keberanian jang terlaloe.

Teman^{2} sedjawat saja di koran^{2} saja harep mengoetip karangan ini dalam soerat-kabarnja.

Saja kiri djoega tiada baik boeat bangsa Blanda akan memboeat pista ini dalam djadjahan kolonienja jang tiada akan deberi kebebasan, menoeroet perkataän seorang goepenoer djendral, jang haroes membajar padjeg lebih banjak dari pada orang Belanda waktoe Napoleon, jang tiada hanja boeat tembakau sahadja, „jang disoekai sekali", tetapi djoega boeat hasil lain^{2} nja ditariknja padjeg . . . .

Lebih baik dari pada toeroet pista, ialah mempeladjari babad dari hal kebebasan bangsa^{2} jang tiada merdika.

D. D.

a/b s.s. „Tambora".
Juli 1913.

VERSCHENEN:

Onze Verbanning

Publicatie der Officiëele Bescheiden, toegelicht met Verslagen en Commentaren, betrekking hebbende op de Gouvernements-Besluiten van den 18en Augustus 1913, nos. 1a en 2a, regelende de toepassing van artikel 47 R. R. (interneering)

op

D. D., Tj. Mk., en S. S.

EEN FLINK BOEKDEEL.

Bestellingen bij de Administratie van „DE INDIËR", DRUKKERIJ „DE TOEKOMST", SCHIEDAM.

---

23 October is verschenen het eerste nummer van

„DE INDIËR"

Weekblad gewijd aan het geestelijk en maatschappelijk leven in Indië en Oost-Azië.

Onder redactie:

FRANS BERDING en TJIPTO MANGOENKOESOEMO.

Abonnementsprijs f 1.50 per kwartaal.

Bestellingen worden ingewacht bij de Administratie: **Drukkerij „De Toekomst", Lange Haven 125, Schiedam.**